

ÜLKÜ MECMUASINA GÖRE TÜRK AYDINLANMASI (1933-1936)

Tuğrul OTAÇ*

ÖZ

Bu çalışmada, halkevlerinin merkez yayın organı olan Ülkü Mecmuasının Türk Aydınlanmasına katkıları konu olarak belirlenmiştir. Ülkü Mecmuası ve Halkevleri 1933-1951 yılları arasında siyasi ve toplumsal hayatı önemli ölçüde etkilemiştir. Çalışmada daha çok Atatürk dönemi düşüncesi ve uygulamalarını temel alacak şekilde 1933-1936 yıllarındaki mecmua sayılarının analizi hedeflenmiştir. Sözü geçen yıllarda Atatürk'ün uygulamaya koyduğu devrim hareketi meyvelerini vermeye başlamış, Ülkü de bu süreç içerisinde devrim hareketinin başarıya ulaşmasına katkı sağlamak için farklı konulara değinerek aydınlanmayı en yüksek seviyeye taşımaya çalışmıştır. Türk Ulusunu ayağa kaldırmak ve Türkiye'yi çağdaş uygarlık seviyesine çıkarmak benimsenen hedef olmuştur. Bu sebeple mecmuada bulunan köycülük, sanat ve eğitim ile ilgili makaleler analiz edilerek Türk Aydınlanmasının izleri sürülmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Sanat, Kültür, Resim, Köycülük, Halkevleri.

THE TURKISH ENLIGHTENMENT ACCORDING TO ULKU JOURNAL (1933-1936)

ABSTRACT

In this study, the contributions of Ulku Journal, which was the central publication organ of Halkevleri, for the Turkish Enlightenment is selected as a subject. Ulku Journal and Halkevleri had substantially influenced the social and political life in 1933-1951. The study was formed by the numbers of 1933-1936 years of this Journal which contains mostly the practices and thoughts in Atatürk's period. In these

* Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, Tarih Bölümü, E-posta: tugrulotac@sdu.edu.tr

mentioned years, the revolution movement which was put into practice by Atatürk started to give the its fruits and Ulku tried to raise the success of this revolution movement to the highest level by referring the different topics in many chapters in order to provide the Enlightenment during this period. Arousing Turkish Nation and raising the top of the level of contemporary civilization is an accepted target. In this reason, the articles about Turkish Enlightenment which includes peasantism, art and education in this Journal was used after the analyzing process.

Key Words: *Ulku Journal, Education, Art, Culture, Peasantism, Halkevleri.*

Giriş

1923 yılında Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte başlayan değişim süreci, sadece bir devlet sistemindeki rejim değişikliği olarak görülemez. Bu değişim, Türk Milleti'nin her yönden geliştirilmesi ve medeni toplumlar arasında yerini alması amacını da içermektedir. Cumhuriyet'in ilanı sonrası sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal olmak üzere birçok alanda başlayan Atatürk devriminin benimsenmesi için Millet Mektepleri, Halkevleri ve Halkodaları gibi eğitim, sanat ve kültüre büyük önem veren kuruluşlar açılmıştır. Örneğin, 1928 yılında yapılan Harf Devrimi sonrasında Türk Milleti'nin okuma-yazma seviyesini yükseltmek amacıyla açılan Millet Mektepleri, genç-yaşlı demeden birçok insanın yararlandığı bir kuruluş olmuştur.

1912 yılında kurulan Türk Ocağı teşkilatı ise milli kültüre hizmet eden bir kurum haline gelmiştir. Fakat bazı olumsuzluklar nedeniyle yeni sistemin getirdiği dönüşüm sürecini tam olarak içselleştirecek farklı bir teşkilat kurulması amaçlanmıştır. Türk Ocakları başlangıçta Cumhuriyet Halk Fırkasının bünyesine girmiş ve daha sonra kendisini fesih etmiştir. Böylece 1932 yılının Şubat ayında Türk Ocakları yerini Halkevlerine bırakmıştır. Halkevleri, partili-partisiz, genç-yaşlı her kesimden insanın gelip kültürel ve sanatsal birçok alanda faaliyette bulunacağı bir kurum olmuştur. Halkevlerinin kuruluşu demek, Türk Milleti'nin birçok alanda kendisini geliştirmeye başlaması, haklarına sahip çıkması, araştırması ve sorgulaması anlamına gelmektedir. Aydınlanmayı gerçekleştirmek için Halkevleri bünyesinde şubelerde ve merkezde bulunan teşkilatta dergiler/mecmualar yayın hayatına girmiştir. Bu mecmualar arasında merkez yayın organı olan Ülkü Mecmuası, Türk Aydınlanmasına katkısı adına yaptığı yayınlarla büyük bir yararlılık göstermiştir. Yazar kadrosuna bakıldığında dönemin en ünlü aydınlarının yer aldığı dergi; spor, güzel sanatlar, tarih, edebiyat gibi birçok alana yer vererek Türk Aydınlanmasının genel görünümünün ne şekilde olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Çalışmada, Ülkü Mecmuasının 1933-1936 yılları arasındaki sayıları ve içerisinde Türk Aydınlanması ile ilişkilendirilebilecek makaleler araştırılmıştır. Bu konuyla bağlantılı olabilecek birçok makale bulunmasına rağmen bunların hepsi araştırma içine dâhil edilmemiştir. Çünkü aynı içeriğe denk gelecek şekilde farklı makalelerin kullanımı yerine farklı farklı içerikte olan makaleler incelenerek daha geçerli ve faydalı bir araştırma düzeni benimsenmiştir. Çalışma kapsamının 1933 ve 1936 yılları arası olmasının sebebi ise, bu dönemin Atatürk Devriminin halka benimsetilmeye ve temellerinin sağlamlaştırılmaya çalışıldığı dönem olmasından kaynaklanmaktadır. Aslında, devlet-halk birlikteliği kurularak aydınlanmanın bu şekilde sağlanmasının amaçlandığını da söylenilebilir. Çalışmada aydınlanmanın başarıya ulaşması için köy, sanatsal faaliyetler ve halk eğitimi gibi alanlarda yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Türkiye’de nüfusun çoğunluğunu oluşturan köylerin geliştirilmesi adına yapılan çalışmalar, milletin zihnini geliştirmek için yapılan sanatsal faaliyetler ve temel eğitimin ne şekilde yapılacağı ile ilgili makaleler incelenerek çalışmanın içeriği oluşturulmuştur. İlk bölümde ise Halkevleri ve Ülkü Mecmuasının kuruluş süreci ve nitelikleri hakkında genel kapsamlı bilgiler verilmiştir.

1. Halkevleri ve Ülkü Mecmuası

Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduktan sonra kültür, ekonomi, siyaset ve sosyal alanlarda birçok düzenlemeler yapılmıştır. Bunların yapılmasındaki amaç, Türk Milleti’ni ileri bir gelişmişlik seviyesine ulaştırıp medeni toplumların arasına sokmaktır. Kültür alanında yapılan en önemli düzenlemelerden biri 19 Şubat 1932 yılında açılan Halkevleri olarak görülmektedir.¹

Halkevleri, İkinci Meşrutiyet dönemi ideolojilerinden olan Türkçülüğün sosyal ve kültürel sahada etkin olması için kurulan Türk Ocakları² teşkilatının,

¹ Sina Akşin, **Kısa Türkiye Tarihi**, 8.Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2009, s. 205; Seda Bayındır Uluskan, **Atatürk’ün Sosyal ve Kültürel Politikaları**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2010, s. 42.

² Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde sosyal ve kültürel alanla birlikte devrimin halka benimsetilmesi için açılan bir dernektir. Türk Ocakları’nın 1912 Ocak Nizamnamesinde amacı şöyle belirtilmiştir: “*Cemiyetin maksadı akvam-ı İslamiye’nin bir rükn-ü mühimi olan Türklerin milli terbiye ve ilmi, içtimai, iktisadi seviyelerinin terakki ve ilâsıyla Türk ırk ve dilinin kemaline çalışmaktır.*” Bununla birlikte Ocağın Türk Yurdu isimli bir dergisi de yayınlanmaya başlamıştır. Türk Ocaklarının, Türkçülük politikalarını yerleştirmeye çalışması da İttihat ve Terakki Cemiyeti ile iç içe olmasından kaynaklanmıştır. Uluskan, **a.g.e.**, s. 28-29.

içerisinden çıkmış ve onun yerini almıştır.³ Türk Ocakları, Milli Mücadele Dönemi'nde de etkin bir faaliyet yürütmüştür. Atatürk, Cumhuriyetin henüz taze olduğu bir dönemde milli kültürün geliştirilmesi ve halka öğretilmesi konusunda bu ocakların en iyi aracı olduğunu söylemiştir.⁴ 1925 yılında Türk Ocaklarının dönemsel süreci tamamladığı ve Atatürk Devrimini resmedecek yeni bir teşkilat kurulmasına ilişkin görüş, kendi içerisinden seslendirilmiştir.⁵ 1927 yılındaki Cumhuriyet Halk Fırkası kongresinde, Türk Ocakları'nın partinin denetim sistemi içerisinde yer alması kabul edilmiştir.⁶ Çünkü Mustafa Kemal'in "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesi Türk Ocakları içerisinde eleştirilmeye başlanmıştır.⁷ Yine Türk Ocakları'nın Turancılık özlemlerinin bulunması ve yurt dışındaki Türklere yönelik söylemleri de kapatılmasındaki sebeplerinden biri olmuştur.⁸ Kapatılmadaki diğer sebeplerden biri de, Türk Ocakları'nın bu dönemdeki lideri Hamdullah Suphi'nin İtalya'daki Faşist sistemi övmesi ve buraya onu empoze etmeye çalışması olmuştur.⁹ Böylece 10 Nisan 1931 yılında gerçekleştirilen CHF 3. Kongresi'nde Türk Ocakları'nın feshedilmesi¹⁰ ve Halkevlerinin kuruluşu adına karar alınmıştır. Karar sonrası, devletin tüm imkânlarının açılış için seferber edildiği görülmüştür. Sonuç olarak da 19 Şubat 1932'de eski Türk Ocağı binasında Halkevleri açılmıştır. *Akşam* gazetesinin 19 Şubat günü, ülke genelinde 43 Halkevinin açılacağını duyurmuştur. Ayrıca açılış öncesinde 15 bin kadar kişinin kayıt olduğu bilgisi de verilmiştir. Bununla birlikte açılışın törenle yapılacağı, öncelikle bir piyes gösterimi, İstiklal Marşı ve piyes gösteriminin

³ Şerafettin Turan, **Mustafa Kemal Atatürk Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik**, 2. Baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2008, s. 602.

⁴ Uluskan, **a.g.e.**, s. 31.

⁵ Yavuz Özdemir ve Elif Aktaş, "Halkevleri(1932'den 1951'e)", **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 45, Erzurum, 2011, s. 243.

⁶ Mete Tunçay, **Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması**, 4.Basım, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2005, s. 306; "*Türk Ocakları, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın hars şubesidir. Fırka millete mürebbilik yapacak; ilim, iktisat, siyaset, güzel sanatlar gibi bütün hars sahalarında vatandaşları yetiştirmek için pişvalık edecektir. Ocaklar Cumhuriyet Halk Fırkası'nın programlarını vatandaşlara izah etmekle asıl vazifelerini yapmış, mefkûrelerine en büyük hizmeti ifa etmiş olurlar...*" Zeki Arıkan, **a.g.m.**, s. 264.

⁷ Turan, **a.g.e.**, s. 604.

⁸ Zeki Arıkan, "Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi", **Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 23, Ankara, 1999, s. 265.

⁹ Anıl Çeçen, **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**, 3. Baskı, Tarihçi Kitabevi, İstanbul, 2018, s. 101.

¹⁰ Uluskan, **a.g.e.**, s. 42; Mete Tunçay, **a.g.e.**, s. 307; Cumhuriyet Arşivi'ndeki bir belgeden de Türk Ocakları'nın tasfiyesiyle birlikte CHF'ye devredildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Ocakların, bazı borçları karşılığında mal ve mülklerinde satışa gidilmesi gerektiği de CHF idare heyetine bildirilmektedir. Cumhuriyet Arşivi; Cumhuriyet Halk Partisi., Dosya No:2, Gömlek No:7, Sıra No:25.

de yapılacağı belirtilmiştir.¹¹ Açılış sırasında devlet yönetimindeki birçok isim burada hazır bulunmuştur. Tören, Ankara Radyosu aracılığıyla halka duyurulmuştur.¹²

Devlet Arşivleri'nin Cumhuriyet Arşivi fonunda ulaşılan bir belge, Ünye Kaymakamlığı'ndan Cumhuriyet Halk Fırkasına gönderilmiş ve Halkevlerinin açılışı münasebetiyle halkın büyük bir heyecan içinde olduğunu ve bunu müzik ile kutladığını yazmıştır.¹³ Açılışa CHF ve halkın desteğinin büyük olması, Halkevlerinin kuruluşunun niteliğini göstermektedir.¹⁴ Açılışa konuşan Halk Fırkası Genel Sekreteri Recep Peker, Halkevlerinin niteliğini ve amaçlarını belirtmiş, teşkilatın siyasi işler dışında toplumsal kalkınma için mücadele edeceğini ifade etmiştir.¹⁵ Recep Peker'den sonra Reşit Galip de Halkevlerinin amacı, örgütlenmesi ve görevlerini belirten açıklamalar yapmıştır. İsmet İnönü'nün ifadelerinde ise: "*Halkevleri vatandaşların külfetsiz toplanacakları, memleket ve millet işlerini bilhassa ulusun yüksek kültür meselelerini düşündükleri gibi, zahmetsiz konuşabilecekleri bir yer*"¹⁶ olarak tanımlanmıştır. Açılış günü Ankara'daki Halkevi'nde ise Behçet Kemal(Çağlar)'in "Açılırken" isimli şiiri okunmuştur. Bununla birlikte açılışın en özel anlarından birisi de "Cumhuriyet Andı" olmuştur. Türk Gençleri, Nutuk'un son kısmında Atatürk'ün Türk Gençlerine seslenişine bir cevap vermişlerdir.¹⁷ Halkevlerinin kültürel faaliyetleri ise 9 bölüm olarak belirlenmiştir: Dil, Edebiyat ve Tarih, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Toplumsal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kütüphane ve Yayın, Köycülük, Müze ve Sergi.¹⁸

Halkevlerinin yapısına bakıldığında, amacının halkla daha yakın olmak, aydın-halk birlikteliğini kurmak¹⁹, halkı eğitmek ve halkın becerilerini ortaya çıkartmak olduğunu tespit etmek mümkündür. Bu sebeple Şerafettin Turan'ın da belirttiği üzere, her türlü kültür ve sanat faaliyetleri yapılarak halkın her kesiminden katılımın sağlanmasına çalışılmıştır.²⁰

¹¹ **Akşam**, 19 Şubat 1932.

¹² Çeçen, **a.g.e.**, s. 111.

¹³ Cumhuriyet Arşivi; Cumhuriyet Halk Partisi., Kutu No:12, Gömlek No:65, Sıra No:9; Belge için bkz. Ekler Belge 1.

¹⁴ Özdemir ve Aktaş, **a.g.m.**, s. 247.

¹⁵ Turan, **a.g.e.**, s. 606.

¹⁶ Arıkan, **a.g.m.**, s. 269.

¹⁷ Turan, **a.g.e.**, s. 606.

¹⁸ Akşin, **a.g.e.**, s. 206.

¹⁹ Funda Gençoğlu Onbaşı, "Halkevleri ve Ülkü Dergisi: Erken Cumhuriyet Döneminde Köycülük Tartışmaları", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, C. 20, Sayı: 3, Ankara, 2011, s. 74.

²⁰ Turan, **a.g.e.**, s. 602.

Halkevleri, Türk Milleti'nin her kesiminin gönüllü olarak gittiği ve kendisini kültürel anlamda geliştirmeye başladığı bir kurum olmuştur. Bu kuruma gelip yeteneğini gösteren kişiler sonuna kadar desteklenmiştir.²¹ Halkevleri, Türk Tarihini ve Kültürünü araştırarak, bunları halkın eğitilmesinde teşvik unsuru olarak kullanmış, bu şekilde Türkiye Cumhuriyeti'nin kültür kurumu haline gelmiştir. Türk halk müziği, el sanatları, şiir ve tiyatro gibi birçok alanda ilerlemeler bu önemli kurum vasıtasıyla yapılmıştır. Atatürk bu konuya ilişkin açıklamasında “*bütün yurttta sosyal ve kültürel bir devrim*” meydana geldiğini ifade etmiştir.²² 1935 yılındaki Cumhuriyet Halk Partisi kurultayında ise Halkevlerini şu şekilde nitelemiştir: “*Partimiz Halkevleri ile yurttaşlara kucağını açması vatanda sosyal ve kültürel bir devrim yaptı.*”²³

Halkevlerinin 1932 ile 1940 yılları arasındaki uygulamaları kabul edilmesi gerekir ki, oldukça büyük bir etki yaratmış, bu etki ile birlikte halkın gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Ancak, bazı yerlerde bu kurum istenilen düzeye erişememiştir. Bunun nedeni, eğitimci, araç-gereç ve ulaşım sorunlarından kaynaklanmıştır. 1940 yılına gelindiğinde Halkevleri durağanlaşma dönemine girmiştir. Sebeplerine bakıldığında, İkinci Dünya Savaşı için alınan önlemlerin had safhaya çıkması ve yeterli bütçe ayrılmaması olduğunu söylemek mümkündür. Bazı bölgelerde Halkevlerinin kurulmasına ilişkin sorunlar, “Halkodaları” adı verilen kuruluşların açılması ile çözülmeye çalışılmıştır. Bunda, Halkodalarının bütçe için sıkıntı yaratmaması ve açılması için Halkevleri kadar talimatlara uyma zorunluluğunun bulunmaması etken olmuştur. Böylece 1939 yılında Halkodaları talimatnamesi hazırlanmış ve 1940 Şubat'ında ise 140 Halkodası açılmıştır.²⁴ 1951 yılına gelindiğinde ise bu sayı 4322'ye ulaşmıştır. Halkevleri ve Halkodalarının girişmiş olduğu kültürel faaliyetler büyük bir aşama kaydetmiş olsa da, çok partili hayata geçişten sonra iktidar-muhalefet karşıtlıklarının bir aracı haline gelmiştir. 1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti, bu kurumların kapatılmasını kararlaştırmıştır.²⁵

²¹ Nurcan Toksoy, “Türk İnkılabında Milli Kültürün Yeri ve Halkevi Çalışmaları”, *Turkish Studies*, C. 1, Sayı: 3, 2007, s. 149.

²² Uluskan, *a.g.e.*, s. 49.

²³ Turan, *a.g.e.*, s. 608.

²⁴ Özdemir ve Aktaş, *a.g.m.*, s. 256-258.

²⁵ Uluskan, *a.g.e.*, ss. 56-62; Halkevleri'nin kapatılmasını öngören kanun, “*Resmî Daire ve Müesseselerin Siyasî Partilere Bedelsiz Mal Devredemeyeceklerine ve Bu Daire ve Müesseselerle Münfesi Derneklere Ait Olup Siyasî Partilere Terkedilmiş Olan Gayrimenkul Mallarla Bu Partiler Tarafından Genel Menfaatler İçin Yapılmış Olan Binaların Sahiplerine ve Hazineye İadesine dair Kanun*” adıyla 8 Ağustos 1952 yılında, DP iktidarı tarafından kabul edilmiştir. Bununla ilgili olarak TBMM'deki görüşmeler için bkz.

Halkevlerinin kültür faaliyetleri arasında en önemli etkiyi sağlayan unsurlarından biri dergiler olmuştur.²⁶ Bu dergilerden biri de çalışmanın konusunu oluşturan Ülkü Mecmuası'dır. Mecmua, Halkevlerinin kuruluşunun birinci yıldönümü olan Şubat 1933 tarihinde yayın hayatına girmiştir. Ankara Halkevi'nin çıkardığı bir dergi olmasına karşın, merkez yayın organı olarak kabul edilmiştir.²⁷ Mecmuanın Şubat 1933'teki ilk sayısının kapak kısmında Atatürk'ün fotoğrafı ve altında mecmua için yazmış olduğu bir ifade yer almıştır: “Ülkü'den, öz ülkümüzü yayma yolunda kutlu verimler beklerim.” Mecmuanın ismi, Uygurcadaki “ülgü” kelimesinden yola çıkarak Atatürk tarafından verilmiştir.²⁸ İlk makale ise “Ülkü niçin Çıkıyor” başlığıyla yayımlanmıştır. Bu makalede Ülkü Mecmuası'nın amaçlarını belirtmek için şu ifadeler yer almıştır:

*“Ülkü, karanlık devirleri arkada bırakarak şerefli ve aydınlık bir istikbale giden yeni bir neslin heyecanını beslemek, cemiyetin kanındaki inkılâp unsurlarını ısıtmak, ileri adımları sıklaştırmak için... Ülkü bu büyük yola katılanlar arasında kafa birliği, gönül birliği ve hareket birliği yapmak için... Ülkü, milli dile, milli tarihe, milli sanatlara ve kültüre hizmet için...”*²⁹

Ülkü'nün merkezde çıkması, diğer illerde çıkartılan dergilerin de denetlenmesiyle birlikte başrol oynamasını sağlamıştır. Mecmua'nın ve diğer dergi sayılarının, Halkevlerinin ortaya çıkardığı ruh ile Atatürk Devrimi'nin etkinliğinin ortaya konulması amacını güttüğü görülmüştür.³⁰

Ülkü Mecmuası, 1933'ten 1951'e 3 seri halinde yayımlanmıştır. Birinci seri yayın hayatına girdiği 1933 yılından, 1941 Ağustos'una kadar 102 sayı olarak çıkmıştır.³¹ Ülkü, Şubat 1933'teki ilk sayısında görüldüğü üzere Ulus Basımevi tarafından basılmış ve ayda bir 25 kuruşa satılmıştır. Bu fiyat sadece mürekkep, kalem ve kâğıt gibi masraf için belirlenmiş bir rakamdır ve bir kar amacı güdülmemiştir. Buna ilaveten, Ülkü'de makale yazan kişiler de bunu gelir elde etmek için yapmamışlardır. Ülkü'nün tam anlamıyla bütçesine

TBMM Zabıt Ceridesi, 9.Dönem, 9.Cilt, 111.Birleşim, 8 Ağustos 1951, ss. 693-744; Dönemin Başbakanı Adnan Menderes'in görüşü de durumu özetlemiştir: “Halkevleri, halk odaları kurmak, gençlik teşkilatını ele almak faşistvari telâkki ve düşüncelerin mahsulüdür...” *Vakit*, 8 Ağustos 1951.

²⁶ Turan, **a.g.e.**, s. 609.

²⁷ Uluskan, **a.g.e.**, s. 60.

²⁸ İbrahim Erdal, “Ülkü Mecmuasına Göre Erken Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikası”, **Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 48, Ankara, 2011, s. 780.

²⁹ Recep Peker, “Ülkü Niçin Çıkıyor”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 1, Sayı: 1, Şubat 1933, s. 1.

³⁰ Arıkan, **a.g.m.**, s.273.

³¹ Çilem Tercüman, “Ülkü Mecmuası”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, C. 4, Sayı: 7, İstanbul, 2006, s. 563.

bakıldığında ise gelirler ve giderler arasında ciddi bir fark olmadığı görülebilir.³² Gelir konusunda Mecmuaya başlangıçta reklam alınmayacağı söylene de, sonrasında arka sayfalarda sigara, banka ve Şişe-Cam Fabrikası gibi bazı reklamlara rastlanmaktadır. Bu arada Şubat 1933'ten 1936'nın Ağustos ayına kadar mecmuanın imtiyaz sahibi Nusret Kemal olmuştur. 1936 Eylül ayında ise yönetim kadrosu içerisine M. Fuad Köprülü de katılmıştır. 1937 yılına gelindiğinde ise Fevziye Abdullah Tansel imtiyaz sahibi olurken, kadro içerisine Hasan Âli Yücel de dâhil olmuştur. Ülkü'nün 29. sayısı ile birlikte "mecmua" yerine "dergi" ismi kullanılmaya başlanmış ve 30. sayı ile altı ok, Halkevleri sembolünün yerine geçmiştir.³³

Bu bölümde, Halkevleri adı verilen kurumun tarihi arka planı ve özelliklerine yer verilmiştir. Halkevleri'nin kurulmasıyla sistemli bir yapıya kavuşan Türk Aydınlanması, bu şekilde büyük bir atılım yapmıştır. Sosyal ve Kültürel birçok alanın içeriğe dâhil edilmesi, başlı başına devam eden aydınlanma sürecinin niteliğini ortaya koymuştur. Buna yönelik olarak basın-yayın organı çıkararak, hem yaygınlık hem de aydınlanmayı içeren makalelerin okunmasını sağlamak da önemli bir amaç olmuştur. Bu minvalde, çalışmanın konusunu oluşturan Ülkü Mecmuası'nın ortaya çıkış süreci ve özelliklerine ilişkin bilgilerin burada verilmesi, Halkevleri'nin bir yayın aracı olması dolayısıyla daha uygun olmuştur. Ülkü'nün de Halkevleri tarzında bölümlere ayrılması, büyük ihtimalle entegrasyon ve kopukluktan uzak kalmak adına yapılmıştır.

2. Ülkü Mecmuasında Eğitim

Cumhuriyet'in ilanı sonrası farklı alanları kapsayan devrim hareketi içerisinde eğitim, bilhassa büyük bir öneme sahiptir. Çağdaşlaşma hedefiyle eğitimin entegrasyonu sayesinde, insanı merkeze alan ve akılcılığı öne çıkaran bir sistemin doğacağı da bir gerçektir.

Henüz Mili Mücadele'nin sürdüğü dönemde toplanan "Maarif Kongresi", eğitime verilen önemi göstermektedir. Diğer taraftan Atatürk Devrimi'nin uygulama sürecinde, Tevhid-i Tedrisat kanunu, Harf Devrimi, Millet Mektepleri³⁴ ve Halkevlerinin³⁵ kuruluşu da eğitim konusuna

³² Cumhuriyet Arşivi; Cumhuriyet Halk Partisi., Kutu No: 908, Gömlek No:544, Sıra No:1, s.12-13-14-15-16; bkz. Ekler, Belge 2.

³³ Tercüman, **a.g.m.**, s. 563-565.

³⁴ Millet Mektepleri hakkında bilgi almak için bkz. Saime Yüceer, "Türkiye'nin Aydınlanma Sürecinde Bir Kültür Devrimi Millet Mektepleri", **Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi**, 1998, s. 19-30.

³⁵ Daha fazla bilgi için bkz. Uluskan, **a.g.e.**, s. 28-62.

Cumhuriyet'in bakış açısını anlamak açısından önemli göstergelerdir. Atatürk, eğitim konusunun önemini şu şekilde ifade etmiştir: “Eğer Cumhurreisi olmasam, Maarif Vekilliğini almak isterdim.”³⁶ Anlaşıyor ki Atatürk, ulusal kimlik oluşturma sürecinde bunun can alıcı noktasının eğitim olduğunun altını çizmiştir.

Eğitim konusunun yeni kurulan bir devlet için en önemli konu olması geri kalmışlıktan ve eğitimsizlikten kaynaklanmaktadır. Mesele, eski rejimle alakası olmayan ve çağdaş milletlerle aynı seviyeye gelmesini sağlayacak olan her alanda bir eğitim sistemi kurma meselesidir. Bu konuda Ülkü'de yazan Osman Halit'in söylemlerine bakıldığında, halk eğitiminin bir millet meydana getirmede en önemli faaliyet olduğu görülmektedir.³⁷ Ülkü'nün bir diğer yazarı Nusret Kemal'in bu konuya bakışında da, halk hâkimiyeti için yapılan bir devrimde, halkı eğitip onun kendi kendini yönetmesini sağlamak ve bunun yanında fikri ve ruhi anlamda da yüksek bir seviyeye çıkarmak düşüncesi vardır.³⁸ Diğer taraftan Ülkü yazarlarından Hamit Zübeyr'in halk eğitimine ilişkin tanımlaması şöyledir: “Halk terbiyesi, milleti teşkilatlaştırma ve milli kıymetlerimizi meydana çıkararak işletme işidir. Halk terbiyesi memleketin şive, mezhep ve medeniyet itibariyle birçok parçalara ayrılan zümrelerini bir içtimaî vücut ve millet haline yuğurma, fertlerin düşünüş, duyuş ve isteyişini bütün milletin mefkûresine uygun bir tarzda işliyerek ruhu yetiştirme demektir.”³⁹

Ülkü yazarı Hilmi Malik Evrenol'un eğitim konusunda yazdığı makale, aile içi eğitimi ön plana çıkarmaya çalışarak bir çocuğun gelişmesindeki en büyük etkenin anne baba olduğu ifade etmiştir. Çocuğun eğitiminde, eğitimli bir annenin yer alması büyük bir pay sahibidir. Annelerin geçimli olması, temiz olması, güzel öğütler vermesi vb. çocukların gelişimine büyük katkı sağlar.⁴⁰

Bir başka hususta, çocukların istediklerini yaparak onlara iyi davranış gösterdiğini düşünmek de büyük bir yanlıştır. Ayrıca bir çocuğa küçük bir rahatsızlığında aşırı derece de ilgi göstermek, çocukta davranış bozukluğuna

³⁶ Afet İnan, *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*, 12.Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2013, s. 366.

³⁷ Osman Halit, “Cumhuriyette Halk Terbiyesi”, *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, C. 2, Sayı: 10, İkinciteşrin 1933, s. 289.

³⁸ Nusret Kemal, “İnkılâp İdeolojisinde Halkçılık”, *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, C. 3, Sayı: 13, Mart 1934, s. 43.

³⁹ Hamit Zübeyr, “Halk Terbiyesi Vasıtaları”, *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, C. 1, Sayı: 2, Mart 1933, s. 152.

⁴⁰ Hilmi Malik Evrenol, “Anne Baba Eğitimi Dirim Eğitimidir”, *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, C. 7, Sayı: 39, Mayıs 1936, s. 192.

yol açabilir ve çocuk bunu daha sonra lehine kullanmaya çalışabilir. Bu kullanımlardan birine örnek olarak, okula gitmemek için hastalığın öne sürülmesi gösterilebilir.⁴¹ Annesinin gözetimine alışmış bir çocuk yetişkin olduğunda bile çocuk gibi hareket edecek ve ilişkilerinde sorunlar yaşayacaktır. Diğer taraftan ebeveynlerin çocuklarının en ufak hatalarında onlara ses tonlarını yükseltmeleri ve hatta şiddet eğilimine girmeleri büyük bir yanıltır. Evrenol'un makalesinde, ebeveynlerin bu duruma dikkat etmeleri gerektiğine yer verilmiştir. Bir diğer önemli nokta da, çocuğu gözetim altında tutup dışarıdaki dünyadan soyutlamak sosyalleşmesini ve öğrenmesini engellemektir.⁴²

Çocuk eğitimine ilişkin Atatürk şu ifadelerde bulunmuştur:

“...Tam tersine, çocukları serbestçe konuşmaya, düşündüklerini, duygularını olduğu gibi ifade etmeye teşvik etmelidir. Böylece, hem hatalarını düzeltmeye imkân bulunur, hem de ileride yalancı ve riyakâr olmalarının önüne geçilmiş olur. Kısacası çocuklarımızı artık, düşüncelerini hiç çekinmeden açıkça ifade etmeye, içten inandıklarını savunmaya, buna karşılık da başkalarının samimi düşüncelerine saygı beslemeye alıştırmalıyız. Aynı zamanda onların temiz yüreklerinde, yurt, ulus, aile ve yurttaş sevgisiyle beraber doğruya, iyiye ve güzel şeylere karşı sevgi ve ilgi uyandırmaya çalışmalıdır.”⁴³

Çocuk eğitiminde dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise, çocuklara zorla ve kızarak bir şey yaptırmak, yalan vaatlerde bulunmak, çocuğun anlamayacağı şeyleri yanında konuşmaktır.⁴⁴ Burada belirtilen noktalar gösteriyor ki bir bireyin yetişmesinde ailenin önemi büyüktür. Ailelerin çocuk yetiştirmede eğitilmiş olması, çocukların yetişkinliğe ulaştıklarında kimliklerini ifade etmeleri demektir. Böylece yetişkin birey toplumsal hayatta üstleneceği her rolde almış olduğu eğitimin gerekliliklerini yerine getirecek ve ulusun yükselmesine olumlu bir katkıda bulunacaktır.

Aile denilen yapının temel taşları olan anne ve baba ile ilgili olarak diğer bir makale, onların eğitimini konu almaktadır. Sürekli olarak çocuk eğitimi ve

⁴¹ Evrenol, **a.g.m.**, s. 192.

⁴² Evrenol, **a.g.m.**, s. 193-194.

⁴³ Yahya Akyüz, **Türk Eğitim Tarihi**, 26.Baskı, PEGEM Akademi Yayınları, Ankara, Temmuz 2014, s. 341.

⁴⁴ Evrenol, **a.g.m.**, s. 194-195.

terbiyesinin olduğu bir ortamda ebeveynin terbiyesinden bahsetmenin kaçınılmaz olduğu düşüncesi, makalenin yazarı Dr. Wilhelm Stekel tarafından ifade edilmektedir. Bu hususta Evrenol'un belirttiği konulara paralel bir anlatım söz konusudur. Aile kurumunun çocuklara manevi değerlerin aşılandığı yer olması Stekel'in ifadesinde yerini almıştır. Çocukların aile de aldıkları eğitimin psikolojilerine “damla damla” etkide bulunduğu, yetişkinlik çağında ise bunun olumlu veya olumsuz şekilde belirginleşeceğinin üzerinde durulmuştur. Stekel'e göre, mutlu bir hayat geçiren aileden yetişen çocuğun gelecekte o şekilde davranması bir gerçek, tam tersi olduğunda ise psikolojik çöküntü kaçınılmazdır.⁴⁵

Bir diğer önemli bir nokta, çocukların olumsuz hareketler sergilemesinin anne babaya sorulması üzerine onların verdiği “biz elimizden geldiğince iyi yetiştirmeye çabaladık” cevabıdır.⁴⁶ Böyle bir ifade üzerine denilebilir ki, bu çocukların eğitimini tam anlamıyla verebilmek için ebeveynler bir eğitim almış mıdır? İşte burada Türk Devrimi ile yapılmak istenenler meydana çıkmaktadır. Halkın eğitimi adına yapılan faaliyetler öylesine önemlidir ki, ulusun bütünlüğünü sağlamada her bireyin üzerine alacağı yükü taşıması gereklidir. İşte bu, iyi bir eğitim almış anne baba ve çocuklardan geçmektedir.

Diğer bir yazar Hamit Zübeyr'in makalesine bakıldığında, halk eğitiminin sadece okuldan ibaret olamayacağı görülmektedir. Birey, zihin dünyasında farklı yetenekleri elde etmeye başladığında bu kazanımlar, onun toplumsal hayatta daha fazla ön plana çıkmasına ve faydalı bir birey olmasına yol açar. İşte buradaki husus, güzel sanatların halk eğitim sürecine dâhil edilmesidir. Hamit Zübeyr aslında bu alana değinirken halkın anlama kabiliyetini arttırmanın en doğru yolunun sanat ile olacağını söylemektedir. Resim, musiki veya söz sanatları, insanların almış olduğu bilgileri daha etkili bir biçimde harmanlamalarını ve farklı bir bakış açısına sahip olmalarını sağlamaktadır.⁴⁷

Ülkü yazarı Osman Halit'in bu noktadaki görüşleri, Hamit Zübeyr'in görüşleriyle aynı paralelliktedir. Cumhuriyet idaresinin gayesi; halkın benliğini unuttuğu ve bilgidan uzak kaldığı eski dönemleri geride bırakmak, onların zihinlerini açarak düşünmelerini sağlamak ve hak ile hukukun ne olduğunu öğrenip kendisini her alanda doğru bir şekilde ifade etmesine zemin hazırlamaktır. Bireylerin her şeyi kaderle özdeşleştirip inançla işlerini halletmeye çalışması durumundan, aklın ön plana çıkarılması ve her soruna

⁴⁵ Wilhelm Stekel, “Ebeveynin Terbiyesi”, *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, çev. Şeref Erdoğan, C. 5, Sayı: 26, Nisan 1935, s. 116.

⁴⁶ Stekel, *a.g.m.*, s. 118.

⁴⁷ Zübeyr, *a.g.m.*, s. 152-159.

akılcı bir çözüm yolu üretmesi durumuna geçilmesi en büyük amaç olarak belirlendiği görülmektedir. Osman Halit başka bir ifadesinde, insanların kendilerine belirledikleri hedefe uygun hareket etmeleri ve en iyisini yapmaları gerektiğini dile getirilmiştir.⁴⁸ Yani anlaşılana o ki, her vatandaş kendisine uygun meslekte en iyi olmaya çalışırsa o zaman devlet güçlü bir hale gelir ve belirlenen hedefler gerçekleşmiş olur. Osman Halit, Türk Milleti'nin geri kalmasında Arapça'nın ve Farsça'nın Türkçe'ye hâkim olmasını da eleştirmektedir. Türk Milleti'nin Ortaçağ Avrupası'ndaki Latince gibi bu dillere mahkûm edilerek kendi öz dilinde düşünmesine ve üretmesine izin verilmemesine karşı çıkararak Atatürk'ün yaptığı reformlarla ve Türk Milleti'nin çabasıyla bunların atlatılmaya başladığını da belirtmiştir.⁴⁹ Bunlara ek olarak, halk eğitiminde herkesin kendisine düşen görevi yapması ve kültürel alanda meydana getirilen atılımlara olumlu bir yaklaşım benimsenmesi, en doğru yol olarak ifade edilmiştir.⁵⁰

Bu bölümde, eğitim konusunun Türk Aydınlanması adına önemi ele alınmıştır. Aydınlanmanın gerçekleştirilmesinde nasıl ki temelden başlayan bir atılım söz konusuysa, eğitim hususunda da aynı durum geçerlidir. İşte bu amaçla, ailenin eğitimi bir hale gelerek, yetiştirmeye çalıştıkları bireylerin de aynı şekilde eğitimi olması gerekmektedir. Bir bireyin aile içerisinde aldığı iyi eğitim, sonrasında hayatının her alanında yetişkin ve akılcı davranmasına yol açacaktır. Bir başka hususta da, bireylerin çağdışı fikirlerden sıyrılıp bilim, sanat ve kültürle eğitimlerini üst noktaya taşımaları ön plana çıkarılmıştır.

3. Ülkü Mecmuasında Köy ve Köycülüğe Bakış

Ülkü Mecmuası, önceki bölümde anlatılan eğitim konusuyla birlikte entegre olan birçok alanı içerisinde barındırmaktadır. Bunlar arasında Türk Aydınlanmasının gerçekleşmesine katkıda bulunması düşünülen “köy ve köycülük” konusu da yer almaktadır.

Köy, insanların birbirlerini tanıdıkları, geçimlerini dayanışma ile sağladıkları örgütlü bir mekanizmayı tasvir etmektedir. Türkiye’de köycülük çalışmaları II. Meşrutiyet dönemi ile birlikte filizlenmeye başlamıştır. Bu dönemde köylülerin içinde bulunduğu durum ve iyileştirme için nasıl uygulamalar yapılacağı tartışma konusu olmuştur.⁵¹ Osmanlı İmparatorluğu’ndan Cumhuriyet’e kısır bir yapı olarak miras kalan köy,

⁴⁸ Halit, **a.g.m.**, s. 290.

⁴⁹ Halit, **a.g.m.**, s. 291.

⁵⁰ Halit, **a.g.m.**, s. 292-293.

⁵¹ Uluskan, **a.g.e.**, s. 80.

Atatürk'ün modernleştirici ve geliştirici dehasıyla birlikte ilerleme süreci içine girmiştir. İşte tam da bu noktada Atatürk'ün Türk Köylüsü için söylemiş olduğu söze dikkat etmek gerekir: “*Türkiye'nin sahibi hakikisi ve efendisi hakikî müstahsıl⁵² olan köylüdür.*”⁵³ Bu söz, Atatürk'ün köylüye verdiği değer için açık bir ifadesi olmuş ve her zaman köylerdeki Atatürk büstlerinde yerini almıştır. Devrim sürecinde Türk Ocakları'nın yerine geçen Halkevleri, aydınlanma projesi içine köyleri de dâhil etmiştir. Köyleri geliştirmek adına yapılan çalışmalar Halkevlerinin merkezi yayın organı olan Ülkü'de sıkça ortaya konulmuştur. İncelenen 1933-1936 yılları arasında neredeyse her sayıda köy ile ilgili bir makale yazıldığı görülmektedir. Bunlarda, Türk köycülük anlayışının tasviri, köy eğitimi ve dış ülkelerden örnekler gösterilmektedir.

Türk Köylüsü doğal olarak gelişme imkânına sahip olamamış, zamanla her bakımdan geri bir konuma düşmüştür. Anadolu coğrafyasında nüfusun çoğunluğunu oluşturan köye verilmeyen değer ve yapılmayan yatırım, hem köylünün hem de ekonominin geri kalmasına yol açmıştır. Bu durumun yarattığı olumsuz durumun sorumluluğu doğal olarak köylüye yüklenemez. Ülkü yazarı Nusret Köymen'in buna ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

*“8000 kilometre murabbaina yakın bir sahaya serpili 4000 köy. 3700'inde ne mektep var, ne posta, ne de dükkân. Bu kırk bin köyde 11 milyon insan oturuyor. Ancak yüzde ikisinin okuma ve yazması var. Konuşmak ve düşünmek için en zekisinin kullandığı kelime sayısı belki beş yüzü bulmuyor. Yalnız askerden gelmiş birkaç kişi biraz memleketten, dünyadan haberli; köyünün çevresini geçmemiş olanlar var. İçtimai ve ruhi seviye bu kadar dar olunca tabii iktisadî seviye de o nispette düşkün. İşte memleketin umumî manzarası ve köy meselemiz.”*⁵⁴

Köymen'in ifadelerine bakıldığında, durumun olumsuzluğu açık seçik ortadadır. Türk köylüsünün eğitimi çok düşük, hatta yok denilebilecek seviyededir. Diğer bir yazar Nusret Kemal konu hakkında yaptığı değerlendirmede, Anadolu coğrafyasının dünyanın en iyi iklimine sahip

⁵² TDK sözlüğüne göre üretici anlamında kullanılmıştır. Şükrü Halûk Akalın(haz.), **Türkçe Sözlük**, 11.Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 1733.

⁵³ Nusret Köymen, “Büyük Kurultaydan Dilekler ve Kanadada Köycülük(a)”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 5, Sayı: 27, Mayıs 1935, s. 225; Mehmet Saffet, “Köycülük Nedir”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 1, Sayı: 6, Temmuz 1933, s. 422.

⁵⁴ Nusret Köymen, “Köy Seferberliğine Doğru(b)”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 1, Sayı: 5, Haziran 1933, s. 355.

olduğunu ve Türk Köylüsünün içine düştüğü bu durumun sadece geçici olduğunu belirtmiş, sürecin düzenlemelerle birlikte atlatılacağını ve medeniyetin üst seviyesine çıkılacağını ifade etmiştir.⁵⁵ “*Köyü demokrasinin temeli, milli varlığın kültür, iktisad ve sanayi nüvesi ve köylüyü, ıslah edilecek bir seçim sistemi ve süratli bir köy ergin terbiyesi ile memleketin hakiki efendisi yapmak*”.⁵⁶ Buna ilave olarak ortaya konulacak bir hususta, ulusal yapı içerisinde köyü geliştirmenin halkçı bir rejimle meydana geleceğidir.⁵⁷

Türk köylüsünün içinde bulunduğu duruma bakıldığında, teşkilatlanmanın veya organize olmanın bir sorun olduğu açıkça ortadadır. Teşkilatlanma sürecinin başlaması ile birlikte sanayi ve tarımın yükselmesiyle birlikte ekonominin de gelişmesi hedeflenmiştir. Bununla birlikte, Türkiye’de şehirli ve köylü diye bir ayırım olmadan birbiriyle dayanışma içinde olan bir yapı oluşturulmak istenmektedir. Batı’da şehirli ve köylü ayırımının olduğu, demokrasinin sadece bir araç olarak kullanıldığı belirtilmiş ve Türkiye’de demokrasinin, köylünün kültür seviyesinin artmasıyla tam manada sağlanacağı açıklanmıştır.⁵⁸

Köylerin geliştirilmesine Nusret Köymen’in bulduğu çözüm; köyün imarı ve köylünün yetiştirilmesi şeklindedir. İmar konusuna bakıldığında, bir köyün su şebekesi, elektrik, posta ve demiryolu gibi önemli yapılara kavuşması öne çıkartılmıştır. Buna bağlı olarak okullaşma da köylerin ilerlemesinde en büyük adım sayılacaktır. Okullar, köylünün aydınlanmasını, hem uygulama hem de teorik eğitim ile birlikte götürüp katkı sağlayacak olan kurumlardır. Bu kurumların başına köylüyü eğitmek için öğretmenler gönderilerek köylünün hurafelerden arınması, bilimle tanışması, yaptığı işleri tekniğe uygun şekilde yapması amaçlanmıştır.⁵⁹ Aslında bu şekilde köylünün hem bilimle tanışması sağlanmakta hem de öğrendiklerini uyguladığı vakit ödüllendirerek onu eğitime bağlı bir vatandaş yapmaya çalışılmaktadır. 1936 yılına gelindiğinde köylerde okutulan çocuk sayısı 313.169, öğretmen sayısı ise 6786’dır. Ancak Türkiye’de 1,5 milyonu geçen ilköğretim çağında çocuk bulunmakta ve bunların yüzde 75’i köylerde yaşamaktadır. Yani bu durum gösteriyor ki, köylerin yarısından fazlasında hala eğitim kendine tam anlamıyla yer bulamamıştır.⁶⁰

⁵⁵ Köymen, **a.g.m(b)**., s. 355.

⁵⁶ Köymen, **a.g.m(a)**., s. 226.

⁵⁷ Hıfzırrahman Raşid Öymen, “Köy İçin Yüksek Halk Oyunları”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 5, Sayı: 25, Mart 1935, s. 18.

⁵⁸ Köymen, **a.g.m(b)**., s. 356.

⁵⁹ Köymen, **a.g.m(b)**., s. 357-361.

⁶⁰ “Köy Öğretmen ve Eğitimci Yetiştirme İşleri”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 8, Sayı: 46, Birincikânun 1936, s. 259.

Köyde yaşayanlar, sınırlı bir çevrede oldukları için kendilerini burada güvende hissederler. Çocuklar da büyüklerinden gördükleri şekilde terbiye edilir ve iş ahlakını öğrenirler. Köy çocukları küçük yaşlarda hayata başlamış olurlar. Bu şekilde çocuklar Köymen'in de belirttiği üzere 7-8 yaşlarına geldiklerinde, birkaç işi iyi bilen ve uygulayan kişiler haline gelirler.⁶¹ İşte bu nedenle köy, içinde bulundurduğu şartlar itibarıyla bir teknik okul olarak tanımlanabilir. Burada köy çocuklarını ve köylüyü aydınlatmak için açılan okulların, düzgün bir metot ve eğitim müfredatına sahip olması da en doğru yoldur.

Köy çocukları eğer okula gidecekse, okuldan alacağı eğitim kendi ailevi işlerine yani geçimine katkı sağlamalıdır. İşte burada belirtildiği üzere köy çocuklarının da köylülerin de ziraat veya hayvancılık alanında yapılacak uygulamalı dersler ile daha önce bildiklerinin üzerine bilimsel ve teknik açıdan ileri teknikleri kullanmaları sağlanmalıdır. Tabii bunun yanında aydınlanmayı sağlamak ve devrim sürecinin amaçlarına ulaşmak için hukuk, vatandaşlık, tarih, beden eğitimi vb. birçok ders ile köylüler bilgilendirilmelidir. Makalede belirtilen diğer hususlara bakıldığında, çocuklara verilecek olan kitaplarda onların dikkatlerini çekmek adına her türlü nesnenin görselleri kullanılarak, gördükleri şeyin ne olduğunu kolay kavramalarının sağlanması istenmiştir.⁶²

Tüm bunlar gösteriyor ki, Atatürk'ün başlattığı devrim süreci içinde köylerin ihtiyaçlarına büyük bir önem verilmiştir. Türk Aydınlanmasının bu ayağında belirtilen adımlar bu işin planlamasının ne kadar üst düzeyde belirlendiğini göstermektedir. Köylünün ihtiyaçlarının ön plana çıkarılması, çocukların öğrenimlerinde hem teknik hem de diğer usulleri öğrenmesi amacı dikkat çekicidir. Bu konuya dair Kanada'daki köycülük çalışmaları takip edilmiştir. Sanayi devrimi sonrası vahim bir duruma düşen Kanada'daki köy hayatı, 1928 yılında açılan "Köy Ergin Terbiyesi fakültesi" ile tekrar ilerlemeye geçilmiştir. Köylerde görev alan olan uzmanlar bu süreçte süt, ziraat, yuncülük gibi faaliyetlerin gelişmesine katkı sağlamışlardır. Bunun sonucu olarak da köylüler kazandıklarıyla kooperatifler ve fabrikalar kurmaya başlamışlardır.⁶³ Kanada'ya benzer bir şekilde Türkiye'deki "Yüksek Köy Halk Okulu" da köy çocuklarının okuma ve yazma işlerinde ilim sahibi olması adına önemli bir rol üstlenecektir. Bunun amacı, çocukların vakitlerini okuma ve yazmadan uzak bir şekilde kendilerine faydalı olmayacak işlerle ilgilenmelerini engellemektir. Bunu ortadan kaldıracak olan ise, köy

⁶¹ Nusret Köymen, "Köy Tarım Demek Değildir(c)", *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, C. 5, Sayı 28, Haziran 1935, s. 309.

⁶² *A.g.m.*, s. 260-264.

⁶³ Köymen, *a.g.m(a)*, s. 227-229.

çocuğunun geri kalmaması noktasında sanat, spor, edebiyat, tarih vb. birçok alanda eğitim süzgecinden geçirilmeleridir. Bunun sonucu, çocuğun kendini dış dünyada karşılaşacağı kişilere anlatabilmesi yani kişiliğini geliştirmesi olacaktır. Bahsedilen şekilde uygulamaların yapılması, köy çocuklarının yetişkin olduklarında yapacakları işlerin ciddiyetini kavrayarak, yaptığı işin inceliklerini uygulama sahasına koymasını ifade etmektedir. Buna ilaveten, devlet işleriyle ilgili birçok konuya hâkim olunması ve gerektiği zaman birikimini gösterme fırsatı bulması da söz konusu olacaktır.⁶⁴

Köyün ekonomik anlamdaki uygulama sahası arasında farklı noktalar bulunmaktadır. Bunlar arasında tarım önde olmak üzere balıkçılık, camcılık, madencilik ve dericilik bulunmaktadır. Bu farklı geçim kaynakları ise coğrafi ve insani özelliklerden kaynaklanmaktadır.⁶⁵ Köy yaşantısında, mevsimlerin dönüşümünü kavramanın üretimde önemli bir nokta olduğu dikkat çekici bir husustur. Çocukluktan itibaren başlayan bu süreçte köylüler, zirai işlerinde ve hayvancılıkta mevsimlere göre bir düzenleme yapmak zorundadırlar. Bunun da köy yaşlılarının kendi atalarından öğrendikleri yöntemlerde ve bakış açılarında saklı olduğu görülmektedir. Doğal olarak burada görülecek olumsuz nokta, köylülerin sürekli bir dönüşüm ile uyguladıkları yöntemlerin gelişmeye açık olmayışıdır. Devletin ilgili kurumlarının buna yönelik yapmış olduğu uyarılar, onlar için çok şey ifade etmez. Anlaşıyor ki, Türk köylüsünde geleneksel yöntemler daha kıymetlidir. Düşündükleri tek şey, deneyimlerinin onları yanıltmayacağı ve yaptıkları işlerin doğru olduğudur. Fakat teknik ve zihinsel anlamda değişerek gelişmeye uğramayan yerlerde bu durumun bir sorun olacağı açıktır.⁶⁶

Köylerin değişmesi ve gelişmesi hususunda söylenmesi gereken önemli bir nokta da, ciddi bir plan ve programın gerekli olduğudur. Türk Devrimi için köycülük meselesi, “ulusal ödev”⁶⁷ olarak görülmektedir. Türkiye’nin hızla kalkınmasında atılacak adımların böyle bir nitelemeyle anılması büyük bir öneme sahiptir. Selahattin Kandemir’in anlatımlarında yer verdiği konu olan kalkınmayı devletin işi olarak görme eğilimi dikkat çekicidir. Kandemir yapmış olduğu yorumlarda devletin farklı bir varlık olmadığını ve hepimizden oluşan bir sistem olduğunu ifade etmektedir. Bununla ilgili olarak, köy kalkınmasında orada bulunan herkesin görevlerine göre bu işten sorumlu

⁶⁴ Öymen, **a.g.m.**, s. 18-23.

⁶⁵ Köymen, **a.g.m(c)**, s. 308-309.

⁶⁶ Yalçın Dağlar, “Köylünün İklim ve Toprağı Kavrayışı”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 5, Sayı: 30, Ağustos 1935, s. 452-453.

⁶⁷ Selahattin Kandemir, “Köycülüğümüz”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 6, Sayı: 31, Eylül 1935, s. 33.

olduklarından bahsetmektedir. Ona göre “*Köycülük, ulusal bir ahlâktır.*”⁶⁸ Türk köylüsünün durumunun tespit edilmesi yeterli bir iş olarak görülmemelidir. Yapılması gereken ise, tam anlamıyla sorunun çözümüne yönelik çalışmak, siyasal ve sosyal alanda da teşkilatlanmaya giderek bu işin üstesinden gelmektir. Yine Kandemir’in düşüncelerine bakıldığında, köycülük çalışmaları ilmi ve ameli olarak yapılmalıdır. İlmi alandaki çalışmalar köycülük hakkındaki bilimsel yazılar, konferanslar, kılavuzlar ve edebi eserlerdir. Diğerleri ise, köycülüğün bunlara bağlı bir şekilde pratik ve uygulama sahasına dökülmesidir.⁶⁹ Kandemir’in belirtmiş olduğu noktalar yapılması gerekenleri açık bir şekilde göstermektedir. Köyün kalkınması ve aydınlanmasında uygulanacak olan yöntemler bir noktada sıkışıp kalmamalıdır. Buna bağlı olarak atılacak olan adımlar, teşkilatlı ve planlı bir şekilde daha verimli olacaktır. Bunlar yapılırken her köyün coğrafi ve insani şartları göz önünde bulundurularak bir gelişme adımı takip edilmelidir. Her köyün özelliğine göre bilimsel ve teknik bir çalışma yapılıp, bunun yanında, köylünün sosyal yapısına bağlı olarak eğitici ve geliştirici metotlar benimsenmelidir. Böylece Türk köylüsü muasır medeniyetlerin üstüne çıkma ideali çerçevesinde layık olduğu konuma ulaştırılmış olacaktır.⁷⁰

Köy ve köycülüğün bu bölümde incelenmesi, eğitim konusunun bir alanını da içerdiğinden önceki bölümle bağlantı sağlamıştır. Konuyla ilgili olarak yapılan değerlendirmelerde, eğitim süreciyle birlikte köyün kalkınmasının öne çıkarıldığı görülmüştür. Köydeki zihniyetin bu şekilde değiştirilerek, çağa uygun bir hale getirilip, ülke çapındaki kalkınmaya da katkı sağlaması amaçlanmıştır. Nitekim köyün dönem şartları göz önüne alındığında, ülkedeki nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturması, onun ön planda olmasını sağlamıştır.

4. Ülkü Mecmuasında Kültürel Bir Faaliyet Olarak Sanata Bakış

Cumhuriyet kurulduktan sonra başlayan devrim hareketi içerisinde temel yapı noktalarından biri de kültürel düzenlemeler olmuştur. Ulusal bir devlet kurulduğu zaman milli egemenlik ve tam bağımsızlığı sağlanmak için kültürel atılımların yapılması şarttır. Atatürk’ün bu konuda yapmış olduğu değerlendirme şu şekildedir: “*Sümgü ile, silâhla, kanla elde ettiğimiz zaferden sonra, kültür, ilim, fen, ekonomi gibi alanlarda zafer kazanmak için*

⁶⁸ Kandemir, **a.g.m.**, s. 33.

⁶⁹ Kandemir, **a.g.m.**, s. 34-36.

⁷⁰ Saffet, **a.g.m.**, s. 423.

*çalışacağız.*⁷¹ Türk Milleti'nin Ulu Önderi bu cümlesinde, askeri zaferlerden sonra yapılacak olan kültürel düzenlemelerin, bir milleti yükseltme ve bir arada tutmada anahtar rolde olduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan kültürel alandaki düzenlemeler, demokrasinin ve çağdaşlığın hakiki bir zemine oturmasında da önemli bir temel yapı malzemesidir. Atatürk, Türkiye Cumhuriyetini yükseltme ülküsünü dil, tarih ve güzel sanatlar alanındaki düzenlemeler ile göstermiştir. Böylece milletin kendi özelliklerini ortaya çıkartmaya hem de çağdaş uygarlıkların nitelikleri ile harmanlanarak bir kültür yapısı meydana getirmeye çalışmıştır.⁷²

Ülkü Mecmuasının Nisan 1933'te yayınlanan sayısında "Kültür ve Medeniyet" konulu kısa bir makale yayımlanmıştır. Bu makalede öncelikli olarak kültür ve medeniyet arasında ayrılmaz olan ilişkinin güzel sanatlarla da benzer olduğu belirtilmektedir.⁷³

Necip Ali'nin sanat ile ilgili değerlendirmesi ise şöyledir: "*Sanat bir milletin en iç hislerinin ve en yüksek fikirlerinin en kati tercümanıdır.*"⁷⁴ Necip Ali'nin bu yorumuna bakıldığında, sanatın ulusal yapıyı tesis etmedeki önemine vurgu yapılırken, milletin geçmişten alacağı ilhamla geleceği inşa etmede sanatın önemi tasvir edilmiştir. Güzel sanatların böyle bir öneme sahip olması, onun devrim sürecinin işlerliğine katkısında ciddi bir noktadır.

Türk Devrimi'nin başarıya ulaşması adına Ülkü yazarı Ressam Ali Sami'nin düşünceleri ise şöyledir:

*"...İnkılâp gemisi, hamulesini almış, müavzenesini bulmuş, yoluna düzölmüştür. Kumandanlarımız tecrübeli ve bizi götürecekleri yolun en iyi yol olduğuna olan inanımız kuvvetlidir. Bu yolculukta da ulaşmağa savaşağımız mühim merhaleler vardır. Her şuurlu vatandaşın bu savaşta kudreti kadar bir vazifesi, bir de mesuliyeti olduğunu hatırdan çıkarmamak lazımdır. Üzerine düşen vazifeyi yapamıyan vatandaş inkılâp teknesinin lüzumsuz bir safrasıdır."*⁷⁵

⁷¹ Utkan Kocatürk, *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1999, s. 42.

⁷² Uluskan, *a.g.e.*, s. 14-15.

⁷³ Necip Ali, "Kültür ve Medeniyet", *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, C. 1, Sayı: 3, Nisan 1933, s. 244.

⁷⁴ Ali, *a.g.m.*, s. 244.

⁷⁵ Ressam Ali Sami, "Güzel Sanatları İnkılabına Nasıl Maledebiliriz", *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, C. 3, Sayı: 17, Temmuz 1934, s. 359.

Bu değerlendirmeden anlaşılacağı üzere, Türk Devrimi kuvvetli bir şekilde Ulu Önder Atatürk ve yol arkadaşlarının çizdiği yol üzerinde ilerlemektedir. Diğer taraftan Türk Devrimi'nin her sahada amaca ulaşabilmesi adına öğretmen, sanatkâr, asker, çiftçi, doktor vb. herkese bir görev düştüğü de yadsınamaz bir durumdur. Böylece Türk Ulusunun topyekûn bir çalışma ile çağdaş medeniyetler seviyesinin üstüne çıkması gerçekleşecektir.

Ressam Ali Sami Türk Milleti'nin sanata bakışı ve sanatçılara destek konusundaki tutumuna yönelik bir değerlendirmede bulunmuştur. Ona göre, halk arasında sanat icra eden kişilere hoş bakılmamaktadır. Ayrıca yüksek gelirli aileler bile sanatla ilgili olmayı pek benimsememektedir. Bunu doğrulayacak nokta, zihinlere yerleşmiş olan “bizde sanatçı yetişmez” anlayışının varlığıdır. Yani anlaşılan şu ki, sanatın geri kalmış olmasında milletin bakış açısı da vurgulanması gereken husustur. Sanatın doğru bir şekilde icra edilmesinde, Atatürk Devrimi'nin anlaşılması ve kazanımlarından faydalanılması dikkat edilmesi gereken bir noktadır⁷⁶.

Buna bağlı olarak Necip Ali'de sanatın gelişim sürecine örneklerle destek vermiştir. O, Roma İmparatorluğu sonrasında uzun bir süre ortadan kalkan sanatsal hareketlerin “*hümanizm*” anlayışının doğurduğu Rönesans sayesinde tekrar ortaya çıkmasından bahsetmiştir. Bu süreç aklın tekrar insan hayatında ön plana geçtiğini göstermiştir. Böylece insanlar düşüncelerini ve yapmak istediklerini sanat ile ortaya koymaya başlamışlardır. Necip Ali, bizde de bu sürecin başarıya ulaşmasında Darülfünun, okullar ve Halkevleri gibi kurumların, Atatürk Devrimi'ni mümkün merteye iyi kavrayıp uygulamasına bağlı olduğunu vurgulamıştır.⁷⁷

Eğitimin sanat alanındaki etkisi, bir sanatçının iç ve dış dünyasında hayal etmesi ve uygulamasına katkı yapmaktır. Atatürk Devrimi'nin meydana getirdiği yeni anlayış içerisinde verilen eğitim özümsemiğinde, ortaya kıymetli birçok eser çıkması kaçınılmazdır. Bu da dönemlerin ve çağların anlayışlarına bağlıdır. Bu konuda Ülkü yazarı Tolla'nın bazı örneklerine bakmak faydalı olacaktır. Tolla, Mısırlıların sanat anlayışı, öldükten sonra yaşayacaklarına inanmalarından dolayı ölümlerinin yanına sanat eserleri koyduğunu ifade etmiştir. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde ise devlet anlayışı öne çıkarak kervansaray, han, hamam, medrese ve camilerin yapıldığını belirtmiştir. Bu yapılarda kullanılan süslemelerin de sanat

⁷⁶ Ali Sami, *a.g.m.*, s. 359-361.

⁷⁷ Ali, *a.g.m.*, s. 244-245.

anlayışını tasvir ettiğini söylemiştir.⁷⁸ Tolla'nın örnekleriyle birlikte, devletler ve milletlerin yaşadıkları çağlardaki gelişmişlik düzeyi, yaşamsal ihtiyaçları ve diğer devletler ile ilişkileri sanat eserlerinin üzerine yansımış olduğu anlaşılmaktadır. Örnek olarak Osmanlı döneminde yapılmış olan Süleymaniye Camii mimari özellikleri ile dünyaya ün salmıştır. Burada dönemin devlet yapısı olan imparatorluk, mimariye büyük bir etki yaparak adeta büyüleyici bir şekil almış ve gücün yansımaları olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra da, Avrupa ülkelerine öğrenciler gönderilerek sanat eğitimi almaları sağlanmıştır. Bu öğrenciler geri geldiklerinde almış oldukları eğitim ve düzenlemelerin ortaya çıkardığı yeni düşünce sistemi, onların özgür bir sanat anlayışı ortaya koymalarını sağlamıştır.⁷⁹

İnsanların dileklerini ve hayallerini yansıtması açısından resim sanatı da, önemli bir noktayı teşkil etmektedir. Ressam Ali'nin "Sanat Varlığımızda Resmin Yeri" isimli makalesi dikkat çekicidir. Ressam Ali makalede, Türk sanatının geçirdiği tarihi evrelerden bahsetmekte ve bunu örneklerle açıklamaktadır. Burada, savaş aletlerinin süslenmesindeki altın nakış ile halıcılık, minyatür, çinicilik, kakmacılık ve inşa edilen eserlerdeki süslemeler yer almıştır. Ressam Ali Sami dikkatlerimizi vermemiz gereken bir durum olarak, kadim Türk sanatları olan resim, nakış, heykel ve kabartmaların Osmanlı devri ile birlikte ilgiden uzak kalıp, değerini yitirdiğinden bahsetmektedir. Batı'da resim ve diğer sanatlarda büyük bir gelişim söz konusu iken Osmanlı'da sadece kitap süslemesi ve çinicilik ile meşgul olunmasını eleştirmektedir. Resim sadece Fatih'ten II. Abdülhamit'e kadar padişahların kişisel resimler yaptırılmasında önem kazanmıştır.

Osmanlı'nın son yüzyılı içerisinde birkaç ressam yetişse de, bunlar ciddi bir etki yaratamamışlardır. Bu ressamlardan bazıları eserlerini icra ederken, Ressam Ali'nin deyişiyle "Piyer Loti" zihniyetiyle garp oryantalistlerine⁸⁰ özenmiş, bazıları da kitaplardaki resimlere benzetme amacı gütmüşlerdir. Diğer taraftan önemli bir husus da, Sultan'dan rütbe ve nişan koparmanın resim yapmak için bir amaç olmasıdır. Doğal olarak bu milli bir sanat vazifesi görmekten uzak kalmıştır. Resmin geri kalmasındaki unsurların başında taassubun geldiğinden bahseden Ressam Ali, bunun son yüzyıl içerisinde büyük bir etken olmadığını söylemektedir. Çünkü açılan Sanayi Nefise

⁷⁸ C. S. Tolla, "Cumhuriyet Devrinde Sanat", **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 6, Sayı: 33, İkinciteşrin 1935, s. 225.

⁷⁹ Tolla, **a.g.m.**, s. 225-226.

⁸⁰ Genellikle Doğu'yu anlatmaya çalışan ve Doğu'yu inceleyen bu ilim Batı'da ortaya çıkmış ve Batı'nın çıkarlarına yönelik olmuştur. Edward W. Said, **Oryantalizm**, 4.Baskı, çev. Nezih Uzel, İrfan Yayinevi, İstanbul, 1998, s. 9.

Mektebi ile canlı ve çıplak modellerden resimler yapılmaya başlanmıştır. Bunun dışında askeri okullarda resme ilgisi olanlara kolaylıklar sağlanmaya başlanmıştır. Resim sanatının layık olduğu yere gelememesi onun değerini kavramış olan kişiler tarafından icra edilmemesinden kaynaklanmaktadır. Ressam Ali verdiği tavsiyede, resmin hem uygulamalı hem de fikri sahada icra edilmesinden bahsetmektedir. Böyle olduğu takdirde ressamlar düşüncelerine ve kurallara göre resim yapacaklardır. Türkiye’de Meşrutiyet ve Cumhuriyet ile birlikte resmin ilerlemesi yolunda bir sorun kalmamıştır. Fakat ressamların hala milli bir vazifeye bürünüp resim icra etmemeleri, Ressam Ali tarafından eleştiri konusu yapılmıştır.⁸¹

Resim sanatının uygulanması ve anlaşılması için doğru gözlemler yapılması büyük önem taşır. İsmail Hakkı (Baltacıoğlu) Ankara’da 1934 yılında düzenlenen üç resim sergisiyle ilişkili görüşlerini bu zeminde paylaşmıştır. Sergilerdeki yapmış olduğu gözlemlerden hareketle ülkede resmin modern sanata uygun olarak yapılması veya eleştirilmesinin mümkün olmadığını söylemiştir. Bu durumun sebeplerini ise şu şekilde ifade etmektedir: “1) Bir sanat eserinde muayyen sanatkârane vasıflar bulunmadıkça ona sanat eseri denilemez. 2) Bir sanat eserini görerek manasını anlayabilmek, zevkini duymak muayyen bilgilere ihtiyaç gösterir.”⁸² İsmail Hakkı’ya göre sanatkârın eserini yaparken iç dünyasının ne ifade ettiği ve bu iç dünyasına etki eden fikirlerin ne şekilde meydana geldiğinin bilinmesi, büyük bir anlam ifade etmektedir. Anlaşıldığı üzere modern sanat üslubunda hakiki nokta, sanatkârın hissiyatı ve bunun meydana çıkmasını sağlayan sanatsal fikir akımlarıdır.⁸³ Bu akımların neler olduğu İsmail Hakkı’nın makalesinde açıklanmıştır. Natüralizmin⁸⁴ kısa bir tasvirinde, doğanın renk ve şekiller ile dış görünüşünün gerçeğe yakın bir şekilde ifade edilmesinden bahsetmiştir. Buna ek olarak ise, yapay içeriklerle birlikte doğada bulunmayan şeylerin düşüncelerine yansıdığını belirtmiştir. İdealizm⁸⁵ konusunda yaptığı açıklamada, sanatkârın kişiliğinin esere yansıdığını, eserde kullanacağı imgeleri kişiliğine göre bir süzgeçten

⁸¹ Ressam Ali Sami, “Sanat Varlığımızda Resmin Yeri”, *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, C. 1, Sayı: 5, Haziran 1933, s. 396-399.

⁸² İsmail Hakkı, “Malik Bey ve Talebesinin Resim Sergisi”, *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, C. 3, Sayı: 16, Haziran 1934, s. 296.

⁸³ Hakkı, *a.g.m.*, s. 296.

⁸⁴ Natüralizm TDK sözlüğünde “Doğalcılık” şeklinde belirtilmiştir. Akalın(haz.), *a.g.e.*, s. 1754; daha fazla bilgi için bkz. <https://www.msxlab.org/forum/sanat/267083-sanat-akimlari-dogalcilik-naturalizm.html>

⁸⁵ İdealizm TDK sözlüğünde birinci anlam olarak “Ülkücülük”, ikinci anlam olarak ise, bilgide temel düşüncüyü alan ve varlığı insan düşüncesinin kurduğunu kabul eden öğretilerin genel adı. Akalın(haz.), *a.g.e.*, s. 1152; daha fazla bilgi için bkz. <http://idealizm.nedir.org/>

geçirdiğini ve bunun yanında his ve heyecanını bir ülküye, amaca ulaşma noktası olarak belirlediğini söylemiştir. Ekspresyonizm⁸⁶ yaşanan doğanın sanatkârın kişiliğine bağlı olarak biçimlenmesi olarak tasvir etmiştir. Empresyonizm⁸⁷ konusunda ise, esere konu olacak imgelerin sanatkârın düşüncelerinde bir nokta olmadan, mekân göstermeden fırça izlerini kullanarak tasvir etmek şeklinde bir amaç olduğunu belirtmiştir. Kübizm⁸⁸ akımının tasvirini, meydana getirilecek olan eserin parçaların birleştirilmesi, belki de bir yapboz gibi meydana getirilmesi şeklinde ifade etmiştir. Fakat bu parçaların geometrik şekillerde olmasını gerektiğini açıklamıştır. Bu sanat ve fikir akımlarının sanatkârın his ve heyecanlarını ifade etmede ve gördüklerini anlamlandırmada en mühim yol olduklarını belirtmeden geçmemiştir.⁸⁹

Sanat eserinin içeriği ile ilgili olarak İsmail Hakkı'nın ifadelerinde görülen, her şeyden evvel amaca yönelik bir şekil alması gerektiğidir. Bu amacın gerçekleşmesi sürecinde sanatkârın düşünce hayatına ve hislerine etki eden bazı dikkat edilmesi gereken noktalardan bahsetmek İsmail Hakkı'nın kendisine belirlediği bir görev olmuştur. Aileden okula sanata verilen önemin az olması, ülke genelinde bulunan toplumsal ve ekonomik sorunlar nedeniyle, ilim sahasındaki uygulamalarda yapılması gerekenin dışında sanata az yer verilmesine ve sanat eserlerinde esas olan yaratıcılık konusunun ihmal edilmesine neden olmaktadır.⁹⁰ Bunları ve yukarıda anlatılanları açıkladıktan sonra Gazi Terbiye Enstitüsü'nde Resim Öğretmeni olarak görev yapan Malik Bey (Aksel) ve öğrencisinin resim sergisinden bahsetmektedir. Açıkça en başta bu eserlerin tekniğe ve amaca gayet uygun olduğunu belirtmiştir. Yani anlaşılan o ki, İsmail Hakkı bu sergiyi görmüş ve yukarıda açıkladığı resim sanatının incelikleri ve akımlarının ne anlama gediğinden yola çıkarak bir analizden geçirmiştir. Bunun dışında Gazi Terbiye Enstitüsü'nün resim alanında üstüne aldığı görevden bahsederken, her türlü prensibin doğru şekilde okutulması ile ilerleme sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Malik Bey'e yönelik analizi ise, onun doğayı inceleme ve tasvir etmeyi bir amaç haline getirdiği şeklinde olmuştur. Öğrencisinin de bu amaca yönelik olarak canlı, neşeli, düşündürücü ve doğayla iç içe olan eserler yapmasını öne çıkartmıştır. Bunun yanında kullanılan tekniklerde ise öğrencinin istediği biçimde,

⁸⁶ TDK sözlüğüne göre "Dışavurumculuk". Akalın(haz.), **a.g.e.**, s. 772; daha fazla bilgi için bkz. <http://www.edebiyatogretmeni.org/ekspresyonizm-disavurumculuk/>

⁸⁷ TDK sözlüğünde "İzlenimcilik" olarak yer almıştır. Akalın(haz.), **a.g.e.**, s. 796; daha fazla bilgi için bkz. <http://www.edebiyatogretmeni.org/empresyonizm-izlenimcilik/>

⁸⁸ TDK sözlüğünde, nesnelere geometrik biçimlerle gösterilmesini sağlayan sanat akımı olarak geçmektedir. Akalın(haz.), **a.g.e.**, s. 1552; daha fazla bilgi için bkz. <http://www.bilgiustam.com/kubizm-nedir/>

⁸⁹ Hakkı, **a.g.m.**, s. 297-299.

⁹⁰ Hakkı, **a.g.m.**, s. 299.

serbestçe eserini yapmasını uygun görmüştür.⁹¹ İşte ifade edilmesi gereken nokta, resim sanatının fikri penceresi ve uygulama sahasındaki nesnelere her kişiye doğru bir şekilde verilmesidir. Bir öğrencinin resim sanatına yönelik bir bağlantısı olduğu tespit edildiğinde, o öğrencinin bu alanı icra etmesindeki hissiyatından yola çıkarak kullanacağı tekniğe göre bir eğitim verilmesi, çok önemlidir. Çünkü her kişinin görüşleri ve iç dünyası farklı olduğundan kullanılacak teknik ve üslup da farklıdır. Bunlara uygun olarak verilecek eğitim, resim sanatını icra edecek kişilerin düşüncelerini belirledikleri usule göre yapmaları ve o alanda önemli birer ressam haline gelmelerini sağlayacaktır.

Resimden sonra opera da bahsedilmesi gereken konulardan biridir. TDK sözlüğüne bakıldığında operanın anlamı şu şekilde verilmiştir: “*Sözlerinin bütünü veya çoğu şarkılı olarak söylenen müzikli tiyatro eseri.*”⁹² Ülkü’nün sanat bölümünde yazan Halil Bedi (Yönetken)⁹³ de operayı şöyle tanımlamıştır: “*Kendinde dram, edebiyat, musiki, raks, mimik... sanatlarını ve plastik sanatları toplayan bir sanatlar meşheridir. Binaenaleyh halka opera göstermek, ona birden çok şeyler göstermektir.*”⁹⁴ Opera, Osmanlı İmparatorluğu’nda 17.yüzyıldan itibaren bilinmeye başlanmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasındaki etken, Avrupa’ya gönderilen elçilerin orada gördüklerini raporlarla aktarması olmuştur. Cumhuriyet Dönemi’nde Atatürk’ün bu alana yönelik çalışmaları, eksikliklerin ortaya çıkarılması ve çözülmesi şeklinde olmuştur. Bu amaçla Ankara’da bir Devlet Konservatuvarı açılmıştır.⁹⁵

Operanın Halil Bedi’nin anlatımındaki yeri, halkın musiki anlamında zihnini geliştirmedeki en doğru yol olduğudur. Aslında opera, Batı’daki müzik türlerini tanımak ve özümsemek için de bir araç olarak görünmektedir. Türk Devrimi’nin devam edebilmesinde yapılacak olan işlerin halkın zihninde de bir devrim yapması adına, bu müzik türü bir yol olarak seçilmiştir. Devrimin sürekli olması için halkın eğitilmesi ve sanata yöneltilmesi ne kadar önemliyse, onların bunu bir kazanım olarak benimsemesi de gerekli bir durumdur. Bunlar yapıldığı takdirde opera, kendi değerlerimizle harmanlanarak milli bir hale bürünmüş olacaktır. Tabii burada önemli bir husus, halkın isteklerinin ve bakış açısına yönelik türlerin icra edilmesidir. Bu

⁹¹ Hakkı, **a.g.m.**, s. 299-303.

⁹² Akalın(haz.), **a.g.e.**, s. 1807.

⁹³ Halil Bedi hakkındaki bilgiler için bkz. <http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/17677-halil-bedii-yonetken-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html>

⁹⁴ Halil Bedi, “Halk Terbiyesi ve Opera”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 3, Sayı: 15, Mayıs 1934, s. 202.

⁹⁵ Uluskan, **a.g.e.**, s. 390-396; devamı için **a.g.e.**, s. 390-412.

konuya yönelik olarak sanatkarların eserler yazıp bestelemesi kendi kültüründen yola çıkması gerekli olacaktır.⁹⁶

Halil Bedi dış ülkelerde operanın nasıl milli bir hale dönüştüğünü de anlatmıştır. Burada yer verdiği Rus Milli Mektebi ve Leh Milli Mektebi'nde öncelikle kendi milli eserleri icra edilmiştir. Türkiye'de bu alana yönelik olarak önce Batı eserlerinin icra edilmesini benimseyenler, Halil Bedi tarafından eleştiriye maruz kalmıştır. Anlaşılan o ki, eleştiri konusundan önce Rus ve Lehlerin milli operalar sergilemelerini anlatarak bir dayanak noktası yaratmıştır. Bu da Türk Milli Operası'nın kurulmasının kendisi tarafından çok ciddi bir mesele olduğunu göstermektedir. Bunun yanında Halil Bedi, her ülkenin kendi şartları olduğundan bahsetmiş ve Türkiye'nin Batı sanatı ile pek bir benzerliği olmadığını da vurgulamıştır. Ona göre kendi tarihimizden ve kültürümüzden gelen konuların güçlü isimler tarafından yazılması ve bestelenmesi gerekli bir durumdur. Milli bir sanat ortaya çıktığı ve icra edildiği gün, Türkiye'de yeni bir kültür devrinin başlangıcı olacağını da söylemiştir.⁹⁷

Ülkü'deki bir diğer önemli noktaya bakıldığında, "Müzecilik" adlı bir bölümün ayrıldığı görülecektir. Böyle bir bölümün ayrılmasına ilişkin Ülkü yazarı Enver Behnan (Şapolyo)'ın ifadeleri dikkat çekicidir: "*Müzeler milletlerin manevî kıymetlerini göstermek dolayısıyla mühim bir mevki almaktadır. Bu sebeptendir ki, her miller, mazide bırakmış olduğu eserleri biraraya topluyarak, yaşayan nesle bu değeri büyük eşyaları teşhir etmektedir. Medeni seviyesi yükselmiş milletlerde ise, müze teşkili en ileri giden ihtiyaçlardan biri olmuştur...*"⁹⁸ Enver Behnan'ın bu ifadesiyle Atatürk Devrimi arasında "müze" konusunun ne derecede öneme sahip olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, ulusal bir devletin kurulduğu ülkede geçmişten gelen kazanımların ziyarete açılması, o milletin kültüründeki gelişime etki edecektir.

Diğer taraftan Enver Behnan, müzelerle ilgili değerlendirmesinde, ilk olarak müzelerin Fransa'da açıldığını söylerken, müze teriminin de Latince "müzeum"dan geldiğini ve Aka Türklerinin inandıkları dokuz ilâhe olan Jüpiter'in kızlarından türediğine dikkat çekmiştir. Ayrıca, bu dokuz kızın her birinin güzel sanatlar ile uğraştığını da ifade etmektedir.⁹⁹ Müzelerin ve müzeciliğin tarihi sürecinde yine birçok uygulama, Enver Behnan'ın

⁹⁶ Bedi, **a.g.m.**, s. 202-203.

⁹⁷ Bedi, **a.g.m.**, s. 203-205.

⁹⁸ Enver Behnan, "Müzeciliğin Tarihi", **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 3, Sayı: 18, Ağustos 1934, s. 428.

⁹⁹ Enver Behnan, **a.g.m.**, s. 428.

anlatımında kendisine yer bulmuştur. Atina'da binlerce yıl önce yapılan ilk müze ve sonrasında İskenderiye'de birçok eşya ve kitabın toplanıp bir bina içinde muhafaza edilmesiyle müze kültürünün başladığı belirtilmiştir. Anadolu'nun geçmişi ile ilgili verdiği bilgilerde ise, Bergama, İstanbul ve Antakya'nın müzeler konusunda mihenk taşı olduğunu ifade etmiştir. Sonrasında, Batı'da değerli tarihi eşyaların kral odaları ve kiliselerde saklandığını, 14. Lui döneminde bu eşyaların kaçırılmaya başlandığını da unutmamıştır. Osmanlı İmparatorluğu zamanında bu eşyaların 1. Selim'den 3. Murat'a kadar Yedikule'de saklandığı, sonrasında Topkapı Sarayı ve Yıldız Sarayı'nda yaptırılan müzeye getirildiği bilgisini vermiştir. Aynı zamanda, Fethi Ahmet Paşa ile birlikte eski eserlerin toplatılmaya başlandığı, bunların taşındığı yerleri ve müze müdürlüğünün ortaya çıkışını anlatmaktadır. Osman Hamdi Bey'in¹⁰⁰ Müze-i Hümayun müdürü olmasıyla "Asarı Atika Nizamnamesinin zararları görülmüş ve yenisi hazırlanmıştır. Osman Hamdi Bey öncesinde, eserlerin yabancılara gitmesi durumunun olduğu, fakat yeni nizamname¹⁰¹ ile bu eserlerin devletin bünyesine dâhil edildiği konusu da önemli bir noktadır. Bu eserlerin ortaya çıkmasıyla birlikte "İstanbul Asarı Atika Müzesi" inşa edilmiştir. Diğer taraftan Halil Ethem Bey'in müzeler müdürlüğü zamanında İstanbul'da önemli işler yapıldığı bilgisi de yer almaktadır. Enver Behnan, Türkiye'de önemli müzeler arasında İstanbul Arkeoloji Müzesi, Askeri Müze, Evkaf Müzesi, Çini Müzesi ile Anadolu'da Konya, Kayseri, İzmir ve Ankara müzelerinin yer aldığını ifade etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte bu alanda çalışmaların başladığını ve Gazi Mustafa Kemal'in bu işe yoğun bir alaka gösterdiğini de söylemiştir. Bunlarla birlikte müzeciliğin sadece eski eserden ibaret olmadığını ve içinde resim, antropoloji, tarih, sanayi vb. alanların da bulunması gerektiğini açıklamıştır. Yine ek olarak, İnkılâp Müzeleri'nin kurulmasıyla, Kurtuluş Savaşı'ndaki birçok önemli kişiliğin ve milletin fedakârlıklarının gelecek nesillere aktarılmasındaki önemini açıklamayı unutmamıştır.¹⁰²

¹⁰⁰ Osman Hamdi Bey'in müze müdürü olduğu zaman ilk yaptığı çalışma, eski eserlerle ilgili tasnif yapmak olmuştur. Fransız sefiri vasıtasıyla tanıştığı M. Salomon Reinach'ı İstanbul'a davet ederek tasnif çalışmaları ve kataloglamanın yapılmasını istemiştir. Abdülhak Şinasi, "Müzelerimiz ve Hamdi Bey", *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, C. 3, Sayı: 14, Nisan 1934, s. 112.

¹⁰¹ Osman Hamdi Bey'in hazırladığı yeni nizamname istibdat yönetimi tarafından ciddi bir biçimde uygulanmamış ve kapitülasyonlar ile siyasi sebeplerin etkisiyle Sultan 2. Abdülhamit tarafından birçok kez yabancılara lehine çevrilmiştir. Bu duruma Abdülhak Şinasi'nin verdiği örnek ise, İzmir'deki Ayaslog hafriyatında ortaya çıkarılan eserlerin Sultan 2. Abdülhamit tarafından Avusturya İmparatoruna hediye edilmesidir. Halil Ethem Bey'in 2. Meşrutiyet ile birlikte müze müdürü olması bu eserlerin milli ve manevi kıymetinin anlaşılması ve bazılarının geri alınmasına çalışıldığı belirtilmiştir. Şinasi, *a.g.m.*, s. 113.

¹⁰² Behnan, *a.g.m.*, s. 428-431.

İnkılâp Müzesi kuruluş çalışmaları, Maarif Vekili Necati Bey zamanında başlamıştır. Sürecin devamında, Ankara Etnografya Müzesi'nde bulunan fotoğraflar, resimler ve Gazi Mustafa Kemal'in ilk mecliste kullandığı masa, koltuk ve ilk meclise çekilen bayrak, müze için ilk nüveleri oluşturmuştur. İstanbul Belediyesi Gazi Mustafa Kemal'in Anadolu'ya geçmeden önce oturduğu Şişli'deki evi satın alarak, burayı İnkılâp Müzesi olarak tesis etmiştir. İnkılâp Müzesi'nin oluşturulmasında anlatılacak olan inkılâpların Tanzimat Dönemi'nden başlaması düşünülse de, sonrasında Türkiye'nin Batılılaşma sürecinin daha erken olan 3. Ahmet ve Damadı İbrahim Paşa dönemine kadar götürülmesi kararlaştırılmıştır. Şişli'deki müzenin sadece son dönem inkılâplarına tahsis olunması ve aidatı 500 binden fazla olan belediyelerin halk müzesi ve halk kütüphanesi açmaları istenmiş, böylece, Beyazıt'ta açılacak halk kütüphane ve müzesine Şişli'den eşya, kitap ve diğer eserlerin götürülmesi kararlaştırılmıştır. Cumhuriyet'in onuncu yılında CHP'nin İnkılâp Müzesi tahsisi konusundaki beyanatları müzenin Birinci Meclis Binası olacağı yönündedir. Bunun sebebi ise, binanın Cumhuriyet rejimi ve inkılâpların temelini atıldığı yer olması ve milletin bu heyecan içinde yaşamasıdır. Bu müze, Kurtuluş mücadelesiyle canlarını feda eden, gazi olan kişilerin ruhlarını şad etmenin bir aracı olacaktır. Ayrıca Türk Milleti'nin büyük kurtarıcı ve rehberi olan Gazi Mustafa Kemal için yapılacak bir heykel de eserlerinin sürekli olarak hatırlanmasına yol açacaktır.¹⁰³ İnkılâp Müzesi ülkemizin kurtuluşunun sağlanması ve sonrasında yapılan büyük düzenlemeler, Türk Milleti'nin çağdaş uygarlık seviyesi üzerine çıkma idealini gerçekleştirmek için ilham verecek bir kaynaktır.

Sonuç

Atatürk'ün 1923'te Cumhuriyet'i kurarak başlattığı devrim silsilesi içerisinde halkçılık ilkesinin gerekliliklerini yerine getirebilecek olan kültür ve sanat faaliyetleri kayda değer bir önem taşımaktadır. 1932 yılında kurulan Halkevleri ile birlikte halkın zihinsel bir dönüşüm süreci içerisine sokularak yeni yönetim sisteminin getirdiği düzenlemelerin benimsetilmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte Halkevleri, bireyin kendisini ve yeteneklerini ortaya çıkarabildiği ve buna yönelik bir eğitim alarak gelişimini sağlayıp ülkenin ilerlemesine katkıda bulunacağı bir eğitim yuvası olarak görülebilir. Atatürk de bunu gerçekleştirmek için devrimi hayata geçirmiştir.

¹⁰³ Abdülhak Şinasi, "Bir İnkılâp Müzesi İçin", *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, C. 2, Sayı: 9, Birinciteşrin 1933, s. 260-264.

Halkevlerinin kuruluşu ve düzeninin sağlanması ile birlikte her şubeye ait bir mecmua çıkartılmıştır. Ülkü Mecmuası ise, Ankara'da çıkması sebebiyle merkez yayın organı olarak görülüp diğer mecmualara da yol gösterici olmuştur. Türk Aydınlanmasının izlerini Ülkü Mecmuasında sürmek için belirlenen konu kapsamı, 1933-36 yılları arasındaki sayıları içermektedir. Bununla ilgili olarak da köy eğitimi, köycülük gibi sanat, resim, halk eğitimi gibi birçok konu, çalışmanın içeriğinde bulunmaktadır. Ülkü Mecmuasında, Türk Devrimi'nin nüfusun çoğunluğunu oluşturan köylerde yapmak istediği birçok şeyi görmek mümkündür. Köylerde yaşayan insanlara okullar açılması ve öğretmen götürülmesi ile birlikte onların hem ekonomik olarak hem de kültürel ve sanatsal alanda geliştirilmeleri amaçlanmıştır. Köy insanları, geçmişten gelen ilkel tarım yöntemleri ile kendilerini geçindirmeye çalışmışlardır. Türk Devrimi ise bunu ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. Çünkü köylerden başlayacak bir aydınlanma alttan üst tabakaya doğru yayılacak ve millet kendisini çağdaş uygarlık seviyesinin üzerine çıkartabilecektir. Diğer taraftan sanatsal ve kültürel faaliyetlere de bakıldığında Ülkü Mecmuası, Osmanlı İmparatorluğu'nda bu alanlara karşı bakış açısını ve sonrasında Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte neler yapıldığını göstermektedir. Batı toplumlarının dinsel yapıyla toplumsal yapıyı ayırmaları sonrası başlatılan aydınlanma hareketleri içerisinde resim, müzik, heykeltcilik ve müzecilik çok önemli yer tutmuştur. İşte bu sebeple ulusal bir yapının tesis edilmeye çalışıldığı Atatürk Türkiye'sinde de bunlar göz önüne alınarak Türk Milleti'nin değerleri ile Batı'nın uyguladıkları harmanlanmaya çalışılmıştır. Bir millet sanat alanında kayda değer bir atılım yapamıyorsa o milletin gözleri kör hale gelmeye başlamıştır. Sanatsal ve kültürel faaliyetler insanların zihin pencerelerini açarak her olayı farklı bir şekilde yorumlamasını sağlamaktadır. Halk Eğitimi'ne ilişkin olarak da, okullar dışında bu eğitimin nasıl sağlanacağından bahsedilmiştir. Ebeveynlerin eğitilmesi ve onların çocuklarına karşı olan davranışlarının değiştirilmesi veya daha düzgün hale getirilmesi amaçlanmıştır. Çocuğun eğitiminde benimsenecek yollar da gösterilmiştir. Ayrıca halk eğitimi demek, batıl inançların da bir kenara atılması, akıl ve mantığın ön plana çıkartılmasıdır. Cumhuriyetin içerdiği anlama uygun olarak bir ulus ortaya çıkartılması bu şekilde meydana getirilmektedir.

Belirlenen konu başlıklarındaki makalelerin yazarları, Türk Aydınlanması ve Atatürk Devrimi'ne bağlılıklarını göstermişlerdir. Onlar, ülkenin kalkınmasında önemli olan hususları, kendi uzmanlık alanları veya konuyla ilgili bilgileri üzerinden değerlendirmişlerdir. Nitekim yeni kalkınmaya ve atılım yapmaya başlayan bir ülkede bu şekilde yazılar yazmak ve fikirler vermek oldukça ciddi ve vurgulanması gereken bir durumdur. Ne yazık ki, sonraki dönemlerde bu tür hareketler, çeşitli faktörlerle sekteye uğramıştır.

KAYNAKÇA

1. Arşivler

Cumhuriyet Arşivi; Cumhuriyet Halk Partisi., Kutu No:12, Gömlek No:65, Sıra No:9
BCA. 490-1-0-0 / 908-544-1.

Cumhuriyet Arşivi; Cumhuriyet Halk Partisi., Kutu No: 908, Gömlek No:544, Sıra
No:1

Cumhuriyet Arşivi; Cumhuriyet Halk Partisi., Dosya No:2, Gömlek No:7, Sıra No:25.
TBMM Zabıt Ceridesi, 9.Dönem, 9.Cilt, 111.Birleşim, 8 Ağustos 1951.

2. Kitaplar

Akalın (haz.), Şükrü Halûk, **Türkçe Sözlük**, 11.Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları,
Ankara, 2011.

Akyüz, Yahya, **Türk Eğitim Tarihi**, 26.Baskı, PEGEM Akademi Yayınları, Ankara,
Temmuz 2014.

Çeçen Anıl, **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**, 3. Baskı, Tarihçi Kitabevi,
İstanbul, 2018.

İnan, Afet, **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, 12.Baskı, Türkiye İş Bankası
Kültür Yayınları, İstanbul, 2013.

Kocatürk, Utkan, **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, Atatürk Araştırma Merkezi
Yayınları, Ankara, 1999.

Said, Edward W, **Oryantalizm**, 4.Baskı, çev. Nezh Uzel, İrfan Yayınevi, İstanbul,
Mart 1998.

Uluskan, Seda Bayındır, **Atatürk'ün Sosyal ve Kültürel Politikaları**, Atatürk
Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2010.

Turan, Şerafettin, **Mustafa Kemal Atatürk Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik.**,
2. Baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2008.

Tunçay, Mete, **Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması**,
4.Basım, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2005.

3. Makaleler

“Köy Öğretmen ve Eğitimci Yetiştirme İşleri”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 8, Sayı:
46, Birincikânun 1936, ss. 259-267.

Abdülhak, Şinasi, “Bir İnkılâp Müzesi İçin”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 2, Sayı:
9, Birinciteşrin 1933, s. 260-265.

Abdülhak, Şinasi, “Müzelerimiz ve Hamdi Bey”. **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 3,
Sayı: 14, Nisan 1934, ss. 111-115.

- Arıkan, Zeki, “Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi”, **Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 23, 1999, ss. 261-281.
- C. S. Tolla, “Cumhuriyet Devrinde Sanat”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 6, Sayı: 33, İkinciteşrin 1935, ss. 225-226.
- Dağlar, Yalçın, “Köylünün İklim ve Toprağı Kavrayışı”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 5, Sayı: 30, Ağustos 1935, ss. 452-454.
- Enver, Behnan, “Müzeciliğin Tarihi”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 3, Sayı: 18, Ağustos 1934, ss. 428-431.
- Erdal, İbrahim, “Ülkü Mecmuasına Göre Erken Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikası”, **Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı: 48, 2011, ss. 779-790.
- Evrenol, Hilmi Malik, “Anne Baba Eğitimi Dirim Eğitimidir”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 7, Sayı: 39, Mayıs 1936, ss. 192-195.
- Halil, Bedi. “Halk Terbiyesi ve Opera”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 3, Sayı: 15, Mayıs 1934, ss. 202-205.
- Hamit, Zübeyr. “Halk Terbiyesi Vasıtaları”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 1, Sayı: 2, Mart 1933, ss. 152-159.
- İsmail, Hakkı, “Malik Bey ve Talebesinin Resim Sergisi”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 3, Sayı: 16, Haziran 1934, ss. 296-303.
- Kandemir, Selahattin, “Köycülüğümüz”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 6, Sayı: 31, Eylül 1935, ss. 32-36.
- Köymen, Nusret, “Köy Tarım Demek Değildir(c)”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 5, Sayı: 28, Haziran 1935, ss. 308-310.
- Mehmet, Saffet, “Köycülük Nedir”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 1, Sayı: 6, Temmuz 1933, ss. 422-430.
- Necip, Ali, “Kültür ve Medeniyet”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 1, Sayı: 3, Nisan 1933, ss. 244-245.
- Nusret, Kemal, “İnkılâp İdeolojisinde Halkçılık”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 3, Sayı: 13, Mart 1934, ss. 41-45.
- Nusret, Köymen, “Büyük Kurultaydan Dilekler ve Kanadada Köycülük(a)”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 5, Sayı: 27, Mayıs 1935, ss. 225-229.
- Nusret, Köymen, “Köy Seferberliğine Doğru(b)”, **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 1, Sayı: 5, Haziran 1933, ss. 355-361.
- Onbaşı, Funda Gençoğlu, “Halkevleri ve Ülkü Dergisi: Erken Cumhuriyet Döneminde Köycülük Tartışmaları”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, C. 20, Sayı: 3, 2011, ss. 69-88.

- Osman, Halit, "Cumhuriyette Halk Terbiyesi", **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 2, Sayı: 10, İkinciteşrin 1933, ss. 289-293.
- Öymen, Hıfzırahman Raşid, "Köy İçin Yüksek Halk Oyunları", **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 5, Sayı: 25, Mart 1935, ss. 18-23.
- Özdemir, Yavuz ve Elif Aktaş, "Halkevleri(1932'den 1951'e)", **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 45, 2011, ss. 235-262.
- Peker, Recep, "Ülkü Niçin Çıkıyor", **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 1, Sayı: 1, Şubat 1933, ss. 1-2.
- Ressam, Ali Sami, "Güzel Sanatları İnkılabına Nasıl Maledebiliriz", **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 3, Sayı: 17, Temmuz 1934, ss. 359-361.
- Ressam, Ali, "Sanat Varlığımızda Resmin Yeri", **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, C. 1, Sayı: 5, Haziran 1933, ss. 398-399.
- Stekel, Wilhelm, "Ebeveynin Terbiyesi", **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, çev. Şeref Erdoğan, C. 5, Sayı: 26, Nisan 1935, ss. 116-122.
- Tercüman, Çilem, "Ülkü Mecmuası", **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, C. 4, Sayı: 7, 2006, ss. 563-580.
- Toksoy, Nurcan, "Türk İnkılabında Milli Kültürün Yeri ve Halkevi Çalışmaları", **Turkish Studies**, C. 1, Sayı: 3, 2007, ss. 124-161.
- Yüceer, Saime, "Türkiye'nin Aydınlanma Sürecinde Bir Kültür Devrimi Millet Mektepleri", **Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi**, 1998, ss. 13-32.

4. Süreli Yayınlar

Akşam, 19 Şubat 1932.

Vakit, 8 Ağustos 1951.

5. İnternet Kaynakları

<http://idealizm.nedir.org/>

<http://www.bilgiustam.com/kubizm-nedir/>

<http://www.edebiyatogretmeni.org/ekspresyonizm-disavurumculuk/>

<http://www.edebiyatogretmeni.org/empresyonizm-izlenimcilik/>

<http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/17677-halil-bedii-yonetken-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html>

<https://www.msxlabs.org/forum/sanat/267083-sanat-akimlari-dogalcilik-naturalizm.html>

EKLER

Ek-1

Resim 1. 17 Şubat 1932 tarihli Akşam gazetesinden Halkevleri.

Ek-2

Resim 2. 19 Şubat 1932 tarihli Akşam gazetesinden.

Ek-3

Resim 3. 20 Şubat 1932 tarihli Akşam gazetesinde Halkevleri'nin Açılışı.

Ek-4

T . C
ÜNVE KAYMAKANLIĞI
Tahrirat Kalemi

SAYI
458

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET

193129

C . H . F.	
Halkevi Halkları	
3. Mart 1934	
No	53324

Ankara :

Cumhuriyet halk fırkası
Kâtibi umumiliği yüksek
makamına

7/2/934 tarih ve 5/804 sayılı eare cevaptır :

Memleketimizin en büyük ve mühim kültür müessesesi olan halkevi 23/2/934 cuma günü saat 14 de halkın esaslız heyecan.. dolu tezahuratıyla açılmıştır .

Bu münasebetle yaşlı genç umum ünye halkının büyük Gazıye ve cumhuriyet halk fırkasına karşı gösterdikleri candan sevgi ve saygılarının ve beğlenmelerinin pek ateşli ve güçlü olduğunu.. ve gece saat 19 da da masikili bir mäsamere verildiğini arz eyle- rim efendim naziretleri .

Ünye kaymakamı

A. Feridun

Desyem

C . H . F.

6 4 1 2

490	01			12	65	9
-----	----	--	--	----	----	---

Belge 1. Halkevi'nin Açılışında Yapılan Tezahüratlar

Ek-5

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Ülkü Mecmuası

1.-Ülkünün bütçesi :

	Varidat	Masraf
	21.893	21.840

2.-Ülkünün kadrosu :

	Lira
1- Direktör	100
2- Daimî yazar	75
3- Yar Direktör	60
4- " "	80
5- İdare memuru	100
6- Daktilo	55
7- Hademe	20

3.-Partiye ait 2000 Ülkünün gittiği yerler :

Vilâyet	50
İlçe	348
Kamun	726
Müteferrik	30
Sefaretler (Enebi)	30
Halkevleri (504+60)	564
Avrupadaki talebelere	174
Avrupadaki müsteşrik- lere, Türk kulüplerine ve Türkçe gazetelere	78

4.-Geri kalan Ülkülerin gittiği yerleri:

Başkalar	601
Adliye Vekâleti	154
Dahiliye	112

ETA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ - 2 -
CUMHURİYET ARŞİVİ

Devlet Şurası	134
İktisat Vekâleti	78
" "	50 x
Hariciye Vekâleti	28
Başvekkâlet	37
Gümrükler Vekâleti	37
Maarif Vekâleti	73
Maarif kütüphaneleri	250
Maliye Vekâleti	138
Nafia Vekâleti	38
D. Demiryolları	102 x
Ziraat Vekâleti	101
Ziraat Vekâleti	50 x
Divanı Muhasebat	32
İnhisarlar	224
P.T.T.	25
Mebuslar	393
Belediyeler	912
Hususiler	191
Bayi	38
Vilâyet encümen üyeleri	346
Paralı Y.D.	8
Afyon	1
Bursa	17
Burdur	18
Denizli	41
Ekişehir	17
Çoruh	14
Hakkâri	5
Kayseri	2
Kocaeli	42
Malatya	26
Maraş	53
Urfa	57
Samsun	11
Seyhan	37
Tokat	21
Tunceli	3
Zonguldak	12
Bedavalı	284
Muharrirlere dağıtılan	22
4643	

(x) Abone bedelleri bütçelerinden ödenenler.

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

- 3 -

2000 Ülkenin dağılışı şekli

Adı	İl	İlçe	Kamun	Yekûn
Afyon	1	4	12	17
Amasya	1	3	11	15
Ankara	1	13	34	48
Antalya	1	10	20	30
Aydın	1	6	14	21
Balıkesir	1	12	33	46
Bilecik	1	5	8	14
Bolu	1	6	6	13
Burdur	1	4	7	12
Bursa	1	10	10	21
Çanakkale	1	11	16	28
Çankırı	1	3	8	12
Çoruh	1	5	12	18
Çorum	1	6	7	14
Denizli	1	7	10	18
Edirne	1	5	11	17
Erzincan	1	4	14	19
Erzurum	1	8	27	36
Eskişehir	1	4	8	13
Gaziantep	1	5	9	15
Giresun	1	6	7	14
Gümüşane	1	5	8	14
İçel	1	6	10	17
Isparta	1	5	7	13
İstanbul	1	16	39	56
İzmir	1	15	28	46
Kars	1	10	20	31
Kastamonu	1	9	10	20
Kayseri	1	6	19	26
Kırklareli	1	5	13	19
Kırşehir	1	4	5	10
Kocaeli	1	9	19	29
Konya	1	14	43	58
Kütahya	1	6	12	19
Malatya	1	7	26	34
Manisa	1	11	10	22
Maras	1	4	5	10
Muğla	1	7	15	23
Niğde	1	6	8	15
Ordu	1	5	9	15
Rize	1	2	7	10
Samsun	1	8	7	16
Seyhan	1	10	18	29
Sinop	1	4	6	11
Sivas	1	10	33	44
Tekirdağ	1	6	12	19
Tokat	1	6	10	17
Trabzon	1	6	10	17
Yozgat	1	4	12	17
Zonguldak	1	5	13	19
Müteferrik	30			30
Sefaretler (ecnebi)				30
Halkevleri				564
Avrupadaki talebeler müştesrikler v.s.				252

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ - 4 -
CUMHURİYET ARŞİVİ

Ülkünün 8.500 baskıya göre masraf ve varidatı

<u>Masraf :</u>		<u>Lira</u>
Baskı	1.050 x 12	12.600
Pul	90 x 12	1.080
Maaş	490 x 12	5.880
Kira	80 x 12	960
Yazı ücreti		720
Kırtasiye, Makbuz pulu, basılı kâğıtlar, defterler, dosyalar müteferrika		600
Y E K Ü N		21.840
<u>Varidat :</u>		<u>Lira</u>
	<u>Abone sayısı</u>	
C.H.Partisi	2.000	5.000
Mebuslar	390	
Bankalar	560	
Maarif Vekâleti	250	
Ziraat "	50	
İktisat "	50	
D.Demiryolları	100	3.500
İnhisarlar	300	
Divanı Muhasebat	32	
Adliye ve Temyiz	121	
Maliye Vekâleti	154	
Dahiliye "	38	
Nafia "	58	
Hariciye "	38	
Ziraat "	137	
Gümrük "	47	
İktisat "	180	
Maarif "	120	
Sihhat "	80	
Devlet Şurası	34	
Hususiler	200	
Belediyeler	900	
C.H.P. Üyeleri	250	
Başvekâlet , Tapu	39	5.097
Vilâyetler	1.192	2.584

(%25 tahsil edilemeyen çı karıldıktan sonra)
(%20 tahsil edilemeyen çı karıldıktan sonra)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ - 5 -
CUMHURİYET ARŞİVİ

Vilâyetler	Tenzilatlı Öğretmenler	510	712
Bedavacılar		300	
Valiler		80	
İhtiyat ve perakendeler için		300	
		<hr/>	<hr/>
		8.500	16.893
C.H.P.den açık farkı			<hr/>
			5.000
			<hr/>
			21.893
			<hr/>

Ülkü mecmuası ilk çıkışında 14.000 sayı olarak basılmış sonra sırasıyla 12.500 , 10.500 , 8.500 ve en son olarak 7.500 nüsha olarak basılmak emrini almıştır.

16

Belge 2. Ülkü Dergisinin 1933 birinci çıkış yılından 1936 yılı Temmuz sonuna kadar hesap durumu.